

ს რ მ შ ე

თბილისის პროლეტარიატის დემონსტრაცია

ათავებდებულ ჩინელ მილიტარისტულ ყაჩაღების წინააღმდეგ. დემონსტრაცია სასახლის წინ იხმენს აშხ. ფ. მახარაძის სიტყვას.

ა. პ. ჩეხოვი

1904¹⁵
VII 1929

გარდაცვალებიდან ოცდახუთი წლის შესრულების გამო.

ფ რ მ ე მ

იდეოლოგიური ფრონტი*

მ. ბ. კახიანი

იდეოლოგიურ ფრონტზე მუშაობის საკითხები ყოველთვის იპრობდა საქართველოს კომპარტიის სერიოზულ ყურადღებას. ჩვენს ქვეყანაში ადგილი აქვს კლასობრივ, ნაციონალური და წოდებობრივ მომენტების განუხორციელებლ სიჭრელს. არის თავად-ანგარიზთა ინტელიგენციის თვალსაზრისი ფენა, რომელიც თავის თავად ცხადია, გავლენითილია ნაციონალიზმით, ადგილი აქვს კულაკური გავლენის ზრდას, რომელიც აგრეთვე გავლენას ახდენს საქართველოში ნაციონალიზმის გაფართოებას. აი რატომ არის, რომ კლასობრივ ზრდასთან გამწვანებაში იმდენად ჩვენში ადგილი აქვს საციონალიზმის ერთგვარ ზრდასაც.

უნდა ითქვას, რომ უკანასკნელ დროს ინტელექტუალური ჩვენსკენ კიდევ უფრო მეტი მოზრუნებას აპირებს. კერძოდ ის ფაქტები, რომელსაც ადგილი ჰქონდა საქართველოს მშობლიური მისების მიერ პოლიტიკური ფაქტობრივ წინააღმდეგ პარტიულ სტრუქტურა დემონსტრაციასთან დაკავშირებით, ადასტურებს, რომ ინტელიგენციის მხიშველივანი ნაწილი მხარს უჭერს ჩვენს. ეს ინტელიგენცია უფრო ადასტურებს ჩვენს იდეოლოგიურ და სასარგებლოდ არის განწყობილი.

F. 44

ნაციონალიზმური სულისკვეთება ლიბერალურად

მაგრამ არის ინტელიგენცია ერთი ფენა, რომელიც უკრთ იდგენ შორსა საპრობა ხელისუფლებისაგან, შეუჭრდით ლიტერატურულ მავალითებზე, კერძოდ მინდა შევიხილო მხიშველი ჯავახიშვილს, რადგანაც ზოგიერთმა ჩვენმა კრიტიკოსებმა, მავალითად აღ. სურათინმა, მან ისეთი ადასტურებელი მისელები, თითქოს იგი საუკეთესო თანამგზავრი იყოს, ის, რასაც იყენებდა, შეტეობდა; ჯავახიშვილი არ არის და არც უფროა საუკეთესო თანამგზავრი. ახლა ეს უნდა ვიკითხოთ, არის თუ არა იგი, საერთოდ, თანამგზავრი? თანამგზავრი თუნდა მთლიანად რეკლამულიც იყოს, თუ მან აქ განსა დადგინოს, ის, მანამდე, თანამგზავრი არ არის. თუ ავიღებთ ჯავახიშვილის ერთ ნაწარმოებს, სადაც იგი კოლმეორეობას დასცემის, ნათელი გახდება, რომ ამ ცაცის რეკლამულიცაა საერთო გზა არა აქვს. ავიღებთ შემდეგ მისი უკანასკნელი ნაწარმოები — „მაგი კლდე“. აქ ჯავახიშვილი აქვს:

„დღე მათ ჩუქნებულ დაჯილდოვებულ, ქუჩებში მოკრძალებულ, ან შიშველად გ. ვიდრე და ჩქარვნი წინიდან...“

*) წერილი ამოღებულია საქ. კომპარტიის VI ყრილობაზე გაყენებულ მოხსენიებაში.

წვევა, მაშ, წერე ისინი შემოიჭრებან ჩვენს დემოკრატიულ თვანთან ცდებებით და თავანთი სადგინებით და მირადანოვით, აგრო, გენადელთ ვაღმის წერეთ. მუხტით, დასყვეთ იფრინეთ. წერეთ, გვი მაღროთ, ჩემმა, თორე გავიგებ და შემდეგ ვიფრინებ ახეზე.“

ამ ნაწილებში მიხედვით თქვენ შეგიძლიათ ამ ცაცის ხათილიმსუ ლობა იქონიოთ. ეს არის იმ ადამიანის ფილოსოფია, რომელიც არ სურს, რომ ლიტერატურაში შეიქრას „რ. ზნოჩინი“, მუშა და გლეხი თავის შრომის იარაღებით. ის ამბობს, რომ წმინდა ხელოვნებას სადგინად და ხერხთან საერთო არაერთი უნდა ჰქონდეს“ და სხვ.

„შემდეგ მოთხრობაში — „წითელი დილა“ იგი სწერს: „...როგორც დიდ უფლი მრევლები, აგრომ მართა მას არაფერი დიდად არ შეუქმნია, გვირობა ვიკითხის ტყუილობად არ უხსნია, მემუდე (აქედნ ვიკითხე ი არ და-ნოთა და სკეპინი ს ზღაპრით მართა დავებს, მესწნებს, და ჰა'უე ს ჩაუღმინა...“

კავიანობის მართა ჰაჭავიძის ისტორიაში ამიტომ ის ჩამორცხვას საფლავს იმს და დაუბრუნებს დაკარგულ უღებს.“

ავტორი არაფერს ამბობს იმის შესახებ ვინ არის ე, ჰაჭავიძე და როგორ უნდა გავიგოთ გამოთქმა — „დაკარგული საჩიოები“.

„...რატომ მიხელო, მიმარბას თვით გმირი ავტორის — რაბილია ს წმინდის ხელო თუ ზნა და მთა რეზე უნდა გვიღობდეს, მაღროთ ე უცა'უე უნდა“.

უკანასკნელ: უკან დღე სხარაული და გენდინებზე და გვროს, წინ ე ვაქმნი და სედ მთავლის ასეთია, მავალი, ჩემ რემუხა და გვიანდა ჩემი ჰაჭავიძე.“

(ცხადია, რომ „მთლილი სიტყვებით თითონ ავტორი ლამაზარობს. „გე ზნორად გვიჩინა, რომ ქართული ხელოვნებას თავს დასტრიალებს სიკვდილი“ —ო, ლაღდება ჯავახიშვილი.

ეს არის იმ ცაცის ფილოსოფია, რომელიც რეკლამულიცაა საერთო არაფერი აქვს, რომელიც წარსულში სიხარულსა და გენდინებებს ხედავს, ხოლო წინ მართკომოდენ ცრელებსა და მწუხარებას.

ვიკრიანტულ ლიტერატურაში. მისი ხარამობით, მავალითად, არაფრით განსხვავდება ზოგერთი „თხზულებანი“ — უკრთ ლ „ავაისონის“ — ა, როქელიც გამოსცეს 1929 წელს საქართველოდან გადაეწვილა „დემოკრატიული“ საქართველოს ციკალს ლემუშა. ვინმე გელას დაუბეჭდავს ამ უკრთ: ლში ასეთი ლექსი:

ჩვენი რაზმები

მთვარის უდაბნო მოწყენილი, რწანისის ველი, ირაკლის დიდი მარა ობა, მისი ნაღველი, ირ, ირაკლი, გვახინან ჩვენი რიგები — ერთად ერთობ და კრწანისის ვხილთ თუქობები.

მთვი, ირაკლი, ჩვენი რაზმი შენ მოგროვდება, ავირჩევთ სარდალთ, არა მუფედ, ასე იცოდნა, ჩვენს გადავლახავთ ადიდებულ მტკერებსა და რიონს.

ვე ვევით შე-ზღვას, გამოვიზიბთ ძლიერ სიტყვებით.

იო, ირაკლი, ამ ყ ჩვენი სენება... ჩვენ საქართველოს ვუვიტ ვართ, ნე გვეწყვიტება.

საერთოდ მათ ბანაკში წესად არის შემოღებული ლ ქსების წერა ირაკლიზე და მუფედ დღეობს. ირაკლიზე და ვაჭარებში მოუხსენებო ისინი ვერ სკლებენ, რომ თეთრი გოგონას ეს თვანებისმუქველი ხალხი გვიყოს, ის არა-ვისეთისა საქეობა, რომ ისინი დაკარგული ხალხია, რომელიც ივრასოდ. ვერ ხილავს საქართველოს, როგორც საერთაო უყუებს, სეცეკეს გარეგან, მაგრამ ცუდია ის, რომ ასეთს განწყობილებას იზიარებს აქ მწერალთა ზოგიერთი წრეები.

ამჟამად ჩვენ განსაკუთრებით მწვევედ უყუენებთ საკითხს იმის შესახებ, რომ დუნდა ვავატროთ მტკერე კლასობრივი ხაზი კულტურის საკითხებში და უნდა ითქვას, რომ ამ დროში ჩვენ დასაბრუნებ ვაქვს. აი რას ამბობს ახ. სტალინი ნაციონალური და პროლეტარული კულტურის შესახებ:

„ჩვენ ვაშენებთ პროლეტარული კულტურის. მართალია, ეს სასუქით მართალია იცი, რომ პროლეტარული კულტურის სოციალისტური თვისი შინაარსით, სხვადასხვა ხალხს მათი ენის, ყოფა ცხოვრების და სხვადასხვაობის მიხედვით, პროლეტარული თვისი სწინარაობა, ნაციონალური ფორმით, ასეთია ის საერთო საკაცობრიო კულტურა, რომლის ცეკვაც სოციალისტური მისწრაფების პროლეტარული კულტურის არ

სპობის ეროვნულ კულტურას. იგი იმას შინაარს აძლევს, და პირიქით, ნაციონალური კულტურა არ აუქმებს პროლეტარულ კულტურას, იგი იმას ფორმას აძლევს.

და, აი, მე ვფიქრობ, ესაა უნდა გავარკვიოთ, რომ ამ საკითხში სერიოზული შეცდომები და გადახრიბი გვაქვს, ვინაიდან ერთი საქმეა როცა ჩვენ ამ კულტურას გვინდა მივცეთ პროლეტარული შინაარსი და ამისათვის გამოვიყენოთ ნაციონალური ფორმები და სულ სხვაა, როცა ნაციონალური და კულტურული სახით ჩვენ ყოველგვარ უმსავლესებს გვაწვდით.

როცა ნაციონალური კულტურის სახით ხოტბას ასხამენ შეფენ-დღოდღეებს ყველა ძველი და ახალი ჯუღის წმინდანებს და, საერთოდ, ყოველივე ძველს, არა თუ მისილებია ასეთი კულტურა, არამედ ჩვენ შეგებრობებით ამ „ნაციონალურ“ კულტურას. როცა ნაციონალური კულტურის სახით იგონებენ შინობისათვის ისეთ სტილს, რომ შენობაში სინათლე არ შეიჭრას და რომ ისინი წაადგენენ ძველ ციხე-კოშკებს, თითქმის ჩვენ თავდაცვა გეჰორდება ვინმესგან პროლეტარული ხელისუფლების პირობებში, ჩვენ არა თუ მივიღებთ ასეთ „კულტურას“, არამედ ვიბრძობლებთ ამგვარი „ნაციონალური“ კულტურის წინააღმდეგ. ჩვენ გეჰორდება ისეთი კულტურა, რომელიც შეიარაღებს პროლეტარიატს და წინ წასწევს მუშებს და ვლენების საქმეს.

ტყუალად ფიქრობს ზოგიერთი პოეტო და ხელოვანი, რომ ჩვენ ამ საქმეებში არ უნდა ჩავერიოთ. ჩვენ არა თუ ჩავერევით ასეთ საქმეებში, არამედ ვიბრძობლებთ მათ წინააღმდეგ.

პროლეტარულ მშვიდობიან უნდა ხელაღმკვანლობდნენ ლიტერატურას

უჩანსწელ ხანებში ადგილი ჰქონდა სასიხარულო მოვლენას. ამიერ-კავკასიის

მწერალთა დაახლოებას, მათი კულტურულად დაკავშირებას. და აქ გარკვევით უნდა ითქვას, რომ საქმეს ჩვენ უნდა მივცეთ პროლეტარული შინაარსი, სწორი ხელმძღვანელობა უნდა გავატაროთ. სხვა სიტყვებით, მწერალთა ამ კავშირში ხელმძღვანელი მთავარი როლი ჩვენს მწერლებს, პროლეტარულ რაზმს უნდა ეტუთხოვდეს, როგორც არ უნდა იყოს ა.-კ. პროლეტარული მწერალთა მდგომარეობა, ისინი მაინც იმდენად მდივნი არიან, რომ მათ უფლება აქვთ ხელმძღვანელობა გაუწიონ ამიერ-კავკასიის ლიტერატურას.

მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენს პროლეტარულ ლიტერატორებს საქართველოში აქვთ მთელი რიგი ნაკლოვანებანი, ისინი მაინც იზრდებიან, ქვეყნის ზრდასთან ერთად, სამუქრონი და კულტურულ მშენებლობის ფრონტებზე მიღწევების ზრდასთან ერთად. ამას წინაშე პრელეტარული სიტყვის დღის 5 მაისისთვის პროლეტარულ მწერლებმა გამოსცეს მებრძოლი შინაარსის გაზეითი და უნდა აღინიშნოს, რომ ამ შემახვედრებშიც ადგილი აქვს მიღწევას, რაც გამოიხატება იმაში, რომ ამ გაზეთში გაბედული ტონით ისინი სცხებენ ნაციონალისტურ და ბურჟუაზიულ მწერლებს, რომელთაც სურთ თავიანთ ნაგავს ნაციონალურ კულტურად გასაღება.

მაგრამ უნდა ითქვას, რომ ამ პროლეტარულ ლიტერატორებს აქვთ სერიოზული შეცდომებიც. მთავარი შეცდომა იმაში მდგომარეობს, რომ ამ გაზეთში ადგილი დაუთმეს ზოგიერთ პირებს ჩვენი მტრების ბანაკიდან. გაზეთში მოხდა ტროცისკის რაჟდენ კალამის წერილი, რომელსაც ადგილი არ უნდა ჰქონდეს პროლეტარულ გამოცემათა ფურცლებზე. ეს იყო სერიოზული შეცდომა.

მეორე შეცდომა იმაში მდგომარეობს, რომ პროლეტარული ლიტერატორები ყველას ერთმანეთში ურევენ: როგორც მებრძობნი, ისე მებრძობნი თავანჯზარებს. ეს წარმოადგენს საშიშროებას იმ მხრივ, რომ ჩვენს პროლეტარულ

ლიტერატორებს არ შეუძლიათ დაიპყრონ და მიიზიდონ ისინი, რომლებიც მათთან მიდიან. პროლეტარული მწერლების ამოცანაა—შეიქნენ ჰეგემონი, არ მიუდგენენ ყველას ერთი სახომით, არამედ აუარპოონ თვითეული სახმი ინდივიდუალური მიდგომა და მტკიცე ხელმძღვანელობით წაიყვანონ ისინი, ხოლო ამსოლიუტურად არა საიმედონი ჩამოკვეთილი უნდა იქნან ჩვენგან.

ეს შეცდომები დაშვებული იქნა ისინი უნდა გაოსწორდეს. მხოლოდ მაშინ ახალი კულტურის მატარებელთა ნამდვილი ზრდა კიდევ უფრო ფართოდ იწარმოებს.

თეატრალური ფრონტზედაც აგრეთვე მოგვეპოვება ზოგიერთი მიღწევები. ჩვენი თეატრალური პიესები, მართალია, თარგმნითა, მაგრამ ესეც მიღწევაა, რომ ჩვენს საუკეთესო საბჭოთა დრამატურგების პიესებს ჩვენ დროულად ვღვაძებ ჩვენს საუკეთესო ქართული თეატრების სცენაზე. ასეთი მდგომარეობა გასტანს მანამ, სანამ ჩვენი პროლეტარული ლიტერატორები არ შექმნიან საკუთარ ორიგინალურ პიესებს. ესაა ჩვენ საბუთი გვაქვს იმდენ გამოვსტევათ, რომ უახლოეს დროისთვის გვექნება საკუთარი პიესები. მთელი რიგი პროლეტარულ მწერალთა შეუღდა პიესების წერას (ჯარო კალაძე, საშუნაძე, ზომლეთელი). ჩვენი პროლეტარული მწერლები უნდა აგრეთვე პროზის და არა მარტო ლექსის წერას. ეს იქნება ნამდვილი წინ წასვლა და ეს ჩვენს პროლეტარულ მწერლებს გახდის ნამდვილ წინამძღობობად. ჩვენი პარტიორგანიზაციები კი ყოველნაირად უნდა დაეხმარონ ამ მწერლებს, რომ მათ უფრო მეტი მიღწევები ექნეთ იდეოლოგიურ ფრონტზე.

ა ფ ხ ა ზ ე თ ი ს თ ე ა ტ რ ი

წარსულ სეზონში საფუძველი ჩაეყარა აფხაზეთის ახალგაზრდა დრამას. სოხუმის სახელმწიფო თეატრში ვ. ვარიკის რეჟისორობით პირველად დადგა ხალხური ორიგინალური პიესა აბუ, ს. ჩამბას „მანაჯარი“ პიესა დიდის წარმატებით წავიდა. სოხუმიდან იგი გადატანილი იქნა ბათუმში. სურათზე: მესამე მოქმედების ფინალი.

ს. ვ. ჩ ე ხ ლ ვ ი

რადიკალებიდან 25 წლის შესრულების გამო

(ბიოგრაფიული ცნობები)

01. მ.

ანტონ ბაგლეს ძე ჩხევი დიდაბა 17 იანვარს 1860 წ. ქ. ტაგანროგი, მემწინარე ოჯახში.
მისი ბაბა—გერა მიხეილის ძე ჩხეი—იყო ემა მამულ ჩერტკოვისა, რომელი შეუდგენდა შემდეგი თავის სახელი ასე მხევიდოდა დედაშვიკმა ნ. ნ. ტოლსტოის „გაქანულელებში“ გამოცემა დაწვრილად მ. ძ. ჩხემა „კაპანისიყდა“ ოჯახი 3,500 მან. ამ წამყვის შვილი, პავლ ვეორის ძე, 1844 წელს დასახლდა ტაგანროგში, სადაც ჯერ მას-ხურბოდა საბავსლო დუქანში, ხოლო იმეტირ წლის შემდეგ გააღო თავისი საკუთარი დუქანი, და შერთო ტაგანროგელი ვაჭრის ქალი, ვეგენია იაკობის ასული მორხოზია, რომელთანაც ჰყავდა ხუთი ვაჟი—ალექსანდრე, ნიკოლოზი, ანტონი, ივანე, მიხეილი და ერთი ქალი მარია. ეს იყო ტიპიური მემწინარე ოჯახი, სადაც მამა ზრიდა შვილებს, განსაკუთრებით ვეგენის „დომოსტროს“ წესებით. ბავშვებს ძალიან ემოწონოდა მამის, საეკლესიო გაკეთების დიდი მოყვარული მამა, აიძულებოდა შვილებს ევლოთ საყდარში და მშობრად თავის სახლსაც იყენებდა საეკლესიო პროცედურებისათვის.

ასეთი ბავშვიდანი, მომავალ მწერალს, ძალიან ცუდი მოგონებები დარჩა და ეს მოგონებები შემდეგცაა ძალიან აღმეგობრებენ მას, რაც სანს მისი შრომებიდან და ნაწარმოებებიდან.
ასეთი ფორმალური რელიგიური აღზრდის შედეგად, მომავალი მწერალი ცხოვრობდა შვიდი და სრულიად ურწმუნო, და არავითარ ძალას აღარ შეეძინა მისი მიზნობა, რომელიც, თუნდაც „განაოლებულ“ რელიგიურ-ფილოსოფიურ მოძრაობისათვის. „ასეთი აღზრდის წყალობით, მე აღარავითარი რელიგია არა მაქვს... ამბობს ჩხევი და ამავე აზრს იმეორებს მისი გმირი ლატაევი, მოთხრობაში „სამი წელი“.

მაგრამ მიუხედავად ასეთი აღზრდისა, ჩხევიმ თავის მშობლებიგან გადმოიღო მწერალი-მხატვრის ნიჭი. ჩხევის მამა დიდი არტისტიკული ბუნების დამიანი იყო; უფროა და სიმერია (თუკი საეკლესიო), ლიტარობდა გუნდს და ხატავდა. დედა მისი დიდი ისტატი იყო ამხების მოყოლანი და როგორც ერთ ერთი შვილის გადმოცემიდან სანს, „გაუგებეს ძალიან უფერადათ მისი მისმენა.“

ბავშვი შეყვარდა ჯერ ბერძნულ პიროვლ დაწერილ სწავლებელს, შემდეგ გიმნაზიაში. სწავლობა ჩხევიმ ძალიან სუსტადიდა, განსაკუთრებით ბერძნულ ენაში. ორჯერ ჩაიჭრა ვადას-სკულე გამოცემაში. მხოლოდ უკანასკნელ წლებში სწავლობა იგი კარავდა, რაც აინებდა იმით, რომ ოჯახი ვედასახლდა და ის თავისუფლად გრძობდა თავს.

სამოცდაათიან წლების ნაწევარში, როსტოვის და კავკასი შუა გაყენენს რეინის გზა, რამაც ტაგანროგს დაუჯარა, ისედაც მცირე გემონიორი მნიშვნელობა. ჩხევის მამას საქმეები ცუდათ წავიდა. 1876 წ. ის იტყვე თავისი საჯაროს და მდიდის მოსყვანი, სადაც უკვე მისი უფროსი შვილები, ალექსანდრე და ნიკოლოზი, ცხოვრობდნენ. სამი წლის შემდეგ ა. ჩხევი ასრულებს გიმნაზიის და მისდევს მათ.

ეს იყო წლები, როდესაც მოწოდებ იხტე-ლიგენიაში რევოლუციონური სული შეგზრა. ნაწილი მოწოდებებს ეძებდა გასართობს გიმნაზიის კედლებს გარეთ, ნაწილი კი—უფრო სერიოზულ—გრიობებოდა და კითხულობდა პისარეს, გერცენს, ბაკუნინს, ჩხევი არ ემბობოდა არც

რის, არც მცირეს. მას სულ სხვა აზრები უტრიალებდა თავში. მისი სურვილი იყო გამივიდობოდა და ეს სურვილი, ცხადია, იყო მისი აღზრდის შედეგი, ვინაიდან ოჯახში სინდღირეს ანიტებდნენ უპირველეს მნიშვნელობას.

1879 წ. ა. პ. ჩხევი შედის მოსკოვის უნივერსიტეტის მედიკურ ფაკულტეტზე. 1884 წელს მან დაასრულა უნივერსიტეტი და მიიღო მედიის სამედიცინო დიპლომა. მაგრამ დიდი სიყვარული მედიცინისადმი მას არ ჰქონდა. მისევე გამოთქმით მდებინა იყო. მისთვის „კოლიკა“, მაშინ როცა ლიტერატურა მისი „სეკრელი“ იყო.

მომე მატერიალიური მდგომარეობის გამო, ჩხევი იძულებული იყო ხელი მოეკიდა კალმისათვის. ის ცდეს უწყაყოფად არ ჩაგულია. მაღალ ხანატივე სახელი, როგორც უმთხრობა. თითქმის შვიდი წლის განმავლობაში (1881—1888) თანაშრომლობდა ჩხევი მამონდელ იუმერისტულ ჟურნალში სხვადასხვა ფსევდონიმით, როგორიც იყო: ანტონი ჩხეინტე, ექიმი უსაქინტი, ჩხეი იმის იმა, რაბელი და სხვა.

უმთხრობიდან ჩხევიმ სცადა ხელი მოეკიდა უფრო სერიოზულ შემოაბისათვის. მისი ა. გამიხდის მის ერთადერთი რომანი „დრამა ნადრობის დროს“, რომელიც იბეჭდებოდა მოსკოვის გაზეთში „Новости дня“.

ჩხევიმ მიიჭია გრიგორიანობის ყურადღება თავის მოთხრობით „ივერი“. მას საკუთარია ჩხევის დახატებოდა და გააღივ მამონდელ უპირნიკო გაზეთში „Нове время“ გამოცემულ სერიონის, სადაც მან პირველად დაბეჭდა თავისი მოთხრობა „კანაშვილი“ (1886 წ.) ამის შემდეგ ის ხდება ამ გაზეთის მუდმივი თანაშრომელი.

გრიგორიანობის დარიგებით ჩხევიმ დაიჩივო სერიოზული შემოაბა, რამაც ვაჟილოთი მისი ნაერთი. იბეჭებოდა მისი საკუთარი მოთხრობა „Степь“, რომელსაც მოწვეს „Огни“, „Истинный“, „Скучная история“.

ამანაკა ჩხევი—უმთხრობის ჟურნალის თანაშრომელი—გადაიღის მატერიალი ლიტერატურის დიდ გზაზე.

თანმოდდათიან წლებში იცვლებოდა ჩხევის სოციალური მდგომარეობა. უკვე კარავ ხანია ჩხევის უნდადა ცინდნა მიწის ნაჭერი და იცხოვეტო ცალკე მემამულე, რაც უნაქრულა 1892 წ. ჩხევი დიდი კმაყოფილი იყო თავისი მდგომარეობით. მაგრამ მოუკვდა მამა და მისთვის თითქმის ყველაფერიმ დაჭარავა მნიშვნელობა. დიდხანს ევლარ გაუფლო ასეთ მდგომარეობას და 1899 წ. გაჰყიდა თავისი „კმაყოფილი“.

1899 წლის სომხობილამ ჩხევი დააფიქრა ის მიღის ნივთგორიანის გუბერნიამი, სადაც აგროეებს ფულს, ყიდულობს საქონელს, რათა გაანაწილოს გლეხებს შორის. ეს ამბები, შემდეგში, ჩხევიმა გამოყენა თავის მოთხრობის, „კოლიკა“-ს თემაზე.

ჩხევიცა სომხობა შესცვალა ხოლორანამ, როგორც მამონდელ მემამულე, როგორც ექიმი, უწყეს დიდ დანაშაუროს გლეხებს. მარამ აქ იგემა ხეობას, მამონდელი მალალო წოდებისაგან, სოკუ-ქუტაევი და აქედან იწყება მისი „შურვიგებლობა მამონდელ ბიორეკატორულ რევიზთან“.

თანმოდდათიან წლებშივე დაუბრუნდა ჩხევი თვარტორული მუშაობას. ამ პერიოდს ეკუთვნის მისი კომედია „ჩაიკა“.

შოთეც საუკუნის დასაწყისში, ჩხევის პირად ცხოვრებაში მოხდა ცვლილება. გაძლიერებულმა პლემბა, აიძულა მწერალი წასულიყო იალტაში. მაგრამ აქაც ვერ ისვენებს, რადგან სხედებს ერთი მხრით მამონდელს, უდარდელ მდიდრ ბს, ხოლო მეორე მხრე—პლემბისაგან მომკვდავ ავადმყოფებს. აქაც იწყებს ჩხევი ფულის შგროვების სანატორიუმის ასაგებათ ღარიბთათვის, მაგრამ აქაც იმავე გაუცხოვებამ გული აუტოკუეს და თიკი მიიჩნა მას საქმეს.

ჩხევიცა სახელი, როგორც მწერლის, იხედვად გაიზარდა, რომ 1901 წ. ის არჩულე იქნა მენდერებათა აკადემიის საპატრო აკადემიკოსად.

სოცოცლის უკანასკნელ წლებში, ჩხევი მოწვე მწერალი თვარტონის აცვავების. 1898 წ. მოსკოვიმ დაარსა სამხატვრო თვარტი. თვარტიმა გადასწავიბა წარმოდგენებით დაწყო ჩხევის „ჩაიკა“-ები, რომელმაც მარტივი განიცადა მეტერბრუში.

„ჩაიკა“ დიდის წარმატებით ჩატარდა, რამაც ჩხევი, როგორც დრამატურგი, ახალი იმედები მიცა. ამის შემდეგ ჩხევიმ შექმნა „ჩიკა გინა“ და „სამი შავი“, ამაში მოხვეა „ალბელი ბალი“, რომელიც პირველად დაიდგა 1904 წ. 17 იანვარს, ჩხევის დაბადების დღეს. წარმოებენა გადაიჭრა ავტორის დღესასწაულად.

რაც უფრო ახლოდგებოდა 1905 წელს რევოლუციამ, მთი უფრო უსლოვებოდა იმედები ჩხევის ახალ წყობილობის შესაქმნელად, მაგრამ ის იმედებს არ ვლინობა გამართლებას. ვადაცხოვრობა ათხოვლობა მეტურადგებოდა. 1904 წლის სახულეში ჩხევი მიჩაქვა გერმანიამი, ბადენ-ვიერტონში, სადაც მალე გარდაიცვალა.

მისი ნეშტი გადმოასვენენ მოსკოვიში და დასადაფვენს ნოვოდევიჩის მონასტერში.

ჩხევის დაკრძალვა გადაიქცა მოსკოვის ინტელექტუალის პოლიტიკურ დემონსტრაციად, რომელიც ძველ მუდის პოლიტიკური რევიზი უპირ-დაპირებდა კონსერვატიური რუსების ახალ ლიბერალურ იდეებს, რის თანაშრომლობით იყო თიტი ჩხევი.

ცეცხლითა და მახვილით

საფრანგეთის დიდი რევოლუციის 140 წლის თავი

6. მ—ძი

„ ჩვენი რევოლუცია, ბატონებო, მოხდება მხოლოდ განათლებისა და პატრიოტულ განზრახვების წყალობით... ისტორია მტად უნდა მოვიგებოდა მტკიცებლ მტყვიან მოქმედების შესახებ, რომელიც შორის ზოგჯერ ნაკითხობად გვჩნდება; ჩვენ შევვილია იმედი ვეთხოვით, რომ ვიწყვეთ ადამიანთა ისტორიას! — ასე სიტყვა საფრანგეთის დიდი რევოლუციის ერთმა უღირსმა ოპორტუნიზტადანმა, ლიბერალური თავდაჯანუხარობის და მსგეობ ბრუტუსის ერთხანად ლიდრმა თორე მირაბომ, დაიბეჭდედა იმაში რომ აბსოლუტური მონარქია ნებაყოფილობით დასრობდა თავის პრაივილეგებს და ბორკლებს ახსნიდა ბრუტუსის თავისუფალ განვითარებას, მაგრამ საფრანგ ბრუტუსისა, სანამ თავის ბატონობას საბოლოოდ დაამკვიდრებდა, მოუხდა იმა „მეცემის“ გზით სიარული, რომელიც ასე გაყვანა მირაბომ.

ჩვენ, შეიარაღებულ შემტევების მიხედვით მეთოთხედი, გავაკვირებებს ეს ვულტურული ლაზარა, როგორ შეიძლება იმის დიქტი რომ უსაქმურთა ერთი ბნოვა, რაზედაც საფრანგეთის მთელი მოსახლეობის 1/10 საწველ ფურად ჰყავდა გად ქველთა, ერთიაროდ სამუდელო ქალაქის შუშის ისეთის (რადგან ამ მუშახორების მთავრობა მას ათმდეა მდგომარეობის გაუმჯობესების საშუალებას), ხელისმეორისათვის (რადგან მათ წარმოადგენდა მქონდათ თვისუფალი განვითარების საშუალება) ბრუტუსისათვის (რომელსაც დაშვლილ ქონა თავისუფალი განვითარების გზები, ლეზობისათვის (რადგან მისთვის არტანელი იყო იმ მიმდე ხარკსა გახადა, რომლითაც ის დავეტირდა ჰყავდა მემამულეებს და ახმედულებს, რომ ეს მუქთათორები და მისი მთავრობა თავისით დათმოდა ბატონობას.

ლოდვიგი მეტიჰმეტე, რომელიც ხაზინის გამგებობებთან აბოლოდ მიწეი ენერაღური შტატები (წოდებოდა წარმომადგენლების კრება დროება, რომ უნდა სკნელი გამონახეს სასუალებებს შერყულ ფინანსების გამოსასწორებლად და მისი და არისტოკრატის განცხრობით ცხოვრება ძველებთან გაგრძელებულიყო.

მაგრამ ეს განზახვა დიამეტრალურად ეწინააღმდეგებოდა ინტერესებს ახალი კლასისს, რომელიც მოუხდა ფეოდალური არტაბებისა, მიანე იზრდებოდა, ვითარდებოდა და საგრძობ ვიკონობობო ქალს წარმოადგენდა. მის პოტიტორი წინას აბილიცებდა კიდევ ის გარემოება რომ ის იყო მეთაური და მეტარაბული მესამე წოდების მოქმედელ ყველა სოციალური კლასების, რომელთა შეგნებანი ლოდვიგი XVI აბსოლუტური მონარქია მათი ბეჩევი და უწყვეტ მდგომარეობის მთავარი მხუტს წარმოადგენდა.

მესამე წოდება გენერალური შტატების განსახე მთავარი იმის სრული შეგნებით, რომ იგი არის საფრანგეთის უდიდესი ნაწილის სრული

წარმომადგენელი და მოთხოვა, რომ მოსახელიურ შტატების დავთვა წოდებთა მიხედვით, ვინადიან ეს დავთვა, მოუხდავად მესამე წოდების წარმომადგენელთა სირბევისა, უზარდელსებას ანიჭებდა უმცირესობას: თითოეული წოდების ხმა — ერთად ითვლებოდა, სამარადულობა და მემამულეები კი შეზნეტულებულად მოქმე-

14 ილისს პარიზის ხალხმა აიღო ბასტილია—ყველაზე საძულველი ძელი პარიზობების ეს იყო სიგლ რევოლუციის. პარიზის მავალითის მიშახა მივლდა საფრანგეთმა, ხალხი რადიკალად ყველად და აპატირებდა თავის მხარედულებს, გლეხობა სწავდა მემამულეთა კომპებს და ანადგურებდა მათ კონებს. გლეხთა

აჯანყებებმა შინის ხარი დასცა არა მარტო მემამულეებს, არამედ ბრუტუსისაც. 6 იონილური კარებამ სსსწავლად გამოცა დეტრტი ფოდელ რუფლბათა ლე უფლებათა ენციკლოპის შესახებ. ეს დეტრტი. რასაკვირველია, არ შეიცავდა და დენილებს მიწების გადაცემის შესახებ გლეხობისათვის.

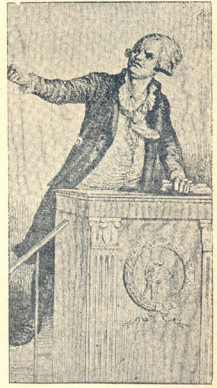
ბ ა ს ტ ი ა

დებდნენ. ლოდვიგი XVI უარის თქმამ ამ მოთხოვნილების დაკმაყოფილებას გამოიწვია ის, რომ მესამე წოდებამ თავისი თავი ნაციონალურ კრებად გამოაცხადა. ამ რიგად, თვით მოვლენათა ლილიყა აბილიცებდა ბრუტუსის გადავიდა რევოლუციონური ნახევები.

სამედეგობა, თავდაპირველობა და მწვედი უბელო გახდნენ ენთა მესამე წოდების დადგილები. მაგრამ ამ „შრიტების“ შემდეგაც ლოდვიგი XIV-ს არ აული ხელი უწარზახებუ ელივამ ნაციონალური კრების უპარაღესობა, რომელიც „ურჩობას“ უბედავა „მის უაბიდეულებს“ მან გასცა ბრძანება ჯრების თავმოყრის შესახებ პარიზის გარშემო, ვითომდა „მულტარების და თვითნებობის ჩასახშობათ“. სინამდვილეში მეფეს ჰქონდა ვერავალი ეგვამ: როგორც ულად გამოიწვია მეტარება პარიზში, ნაციონალური კრება გამოეყვნა დიამეტრულად ამ მულტარების ჩაკეობანი, ამრიგად სახელი გაეცხა ხალხის წარმომადგენლობისათვის და მით გადავიქცა რეჟიმის უკანასკნელი გარევა, რომ ამ მხაკრული განზახვის შესრულებანი მისთვის ხელი არ შეეშალა, მან გადაყვანა ყველა თავისი ზომეერი მინისტრები (ნეკერი, რომელიც დიდი გავერთა საჩვეულებად მოსახლეობაში და სეკ) რომლიც არ თანაგრძნობდნენ ამ კონტრ-რევოლუციონერ მიზნებს. მაგრამ ლოდვიგიც განზრახვა ჩავლამა. ნეკერის გადაყენებამ აღწერილად გამოიწვია პარიზის მოსახლეობანი, რომელიც უკანასკნელი დღეების საფრანგეთში ისედაც ბორბავდა მეფის ჯარების საერთო გადაჯგუფების გამო.

ჩვენს წინააღმდეგ გაბოლიან იარაღით; დევიდა პატისიანმა მოქალაქე მოიწვია თითო და ექსპლან ბროისისათვის.“ ასე მოვლდა მეფის ბატონი შეგნები მცემს ახალბედა ადვოკატსა კალი დიუღლესთან, ნეკერიც გადაყენების მიორდ დღეს, 1899 წ. 12 ილისს. პარიზის მოსახლეობა ამ მოწოდებას არ საკვირვებდა, იგი „ფიანტირებდა“ შიარადა და ყოველ წუთში მხად იყო იგრინი მიტანა მტერზე, ცინც არ უნდა ყოფილიყო იგი.

ამ საკითხის პრაქტიკულად მოგებად „მო მავლისათვის“ იღებოდა დეტრტის მიხანი იყო გლეხობის აბოთიკრებული ზღვის დაწეარება. ნაციონალური კრების უპარაღესობა ხედავდა იმის მიხ ბრძოლა კაპიტალიზმის განვითარების თავისუფლებისათვის უწეებლად უნდობის გახს წვილი ბრუტუსისა და მეშების ბრძოლას

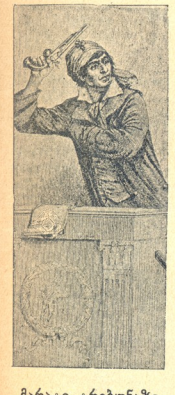

დანტონი კონვენტის ტრიბუნაზე

თავიანთი ეკონომიური და პოლიტიკური უფლებებისათვის; რომ ეს უკანასკნელი თავს ბრძოლაში არ ერიდებთან „საკუთრების წინადა პრინციპის“ შეზღუდვას, ეს კი არ შევიდა მის ანგარიშიში. „საკუთრების პრინციპი“ იყო ბრუტუსის წინადა და უნდა და მას დაწუხებულად მიანდა მი ი დარღვევა იმ შემთხვევაში, თუ გინდ ეს საკუთრება ფეოდალების ყოფილიყო. ამში უსათუოდ იყო თვისებური ლილიყა: რა

შეუღოს ხელს ხალხს, რომელიც დღეს ფეოდალებს არობებს მამულებს, ხვალ ჩვენს კონტის მისიდასეთა... ასე ფიქრობდა ბურჟუაზია, მან მიაწვია თავისი უფლებების ფორმირებად ცნობას ფეოდალური მონარქიის მხრივ და მის განზრახვას სრულიად არ შეადგენდა ამ მიჯნის გადაცოცხლა.

კონსტიტუცია, რომლის გამომუშავებასაც შეუდგა ნაციონალური კრება, მიზნად ისახავდა მსხვილი ბურჟუაზიის დიქტატურის განმტკიცებას: საარჩევნო სისტემა, რომელიც დიქტატურად გახდომის საშუალებას აძლევდა მხოლოდ ყველაზე უფრო შექმნულს, მუშათა კავშირების აკრძალვა, აკრძალვა კრებების და პეტციების თავისუფლების. — ყველა ეს ღონისძიებები მიზნად ისახავდნენ წერილი ბურჟუაზიის და ახალგაზრდა მუშათა კლასისათვის სახელმწიფოს საკმეზებზე ზეგავლენის მიზნების საშუალებას წართმევას. მაგრამ სასახლის და საზღვარ-გარეთ დასაყვნილი ემიგრანტების ინტერესები იძლეუბის ხდიდნენ მსხვილ ბურჟუაზიას ზოგჯერ თავის და უნებურად მიემართა წერილი ბურჟუაზიის დანაშაულისათვის. ასე იყო მაგალითად, როცა ლუდვიგი XIV 1791 წლის 20 ივნისს თავისი უფაზობით გაიქცა პარიზიდან, რომ საზღვარ-გარეთ სათავედ ჩასდგომოდა კონტრ-რევოლუციონერთა ბანდებს. როცა კატეჯის ეს ცეცხლი დაიწყო და მცდედად კავის ვარდნილი, მსხვილმა ბურჟუაზიამ აქცევინა გაზეფი კავშირის გაწვევის სიტყვის გამოტყვევებას მფესთან და გაავრცელა მხები, თითო მერე თვითონ კი არ გაქცა, არამედ მოიტაცეს, თმცა მის განკარგულებაში იყო სულ წინააღმდეგის დასაშტეტებლად. ნაციონალური კრების დასაშტეტებლად ნაციონალური კრების დასაშტეტებლად ნაციონალური კრების დასაშტეტებლად...

მარტი ტრბუნაჟე

მარტინი საქცილმა აღწვითება გამოიწვია წერილ ბურჟუაზიის და ნაციონალური კრების სხვა დემოკრატიულ ვლემენტებში, რომლის წარმომადგენლები აშკარად სდებდნენ ბრალს უმრავლესობას ხალხის ღალატში. 21 ივნისს იაკობინელთა კლუბში წარმომტვილი სიტყვა ასე დაიწყო: „რომელიც... თითქმის ყველა ჩემი ამბავების, ნაციონალური კრების წევრებისათვის ბრალის დადებით იმანი, რომ ისინი არიან კონტრ-რევოლუციონერები ერთნი უფიციბოს წყალობით, მეორენი შიშის, შურის, შეურაცხველი თავმოყვარობის, შესაშენი თავისი გლეჯურყოლობის გამო, მრავალნი იმის გამო, რომ ისინი მოსყიდული არიან, — მე ჩემს წინააღმდეგ გამებრდებ ყველა პირად თავმოყვარობას, ჩემს წინააღმდეგ ვლესე თასიყველ ხანჯალს და ჩემს თავს საყოველთაო სიძულესის საგნად გებდ... მე ბრალი დაესვე ნაციონალური კრების, დე ნაციონალურმა კრებამ პასუხისმგებელი მიმცეს მე.“

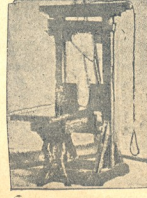
მასიკი ღლავდნენ და მოითხოვენ მეფის გადაცემებას. ამ რევოლუციონერი განწყობილების ახალი ავეტიების ზეგავლენით ავსტრიის იმპერატორმა და პრუსიის მეფემ ხელი მოაწერეს სათმნების შეფარებას. ვაფრანგები კი დააწყნარებინეს შესახებ საფრანგეთის რევოლუციონერების წინააღმდეგ გაგზავნილი დამპყველელ ჯარის უფროსი ბრაუნშვიგის ჰერცოგი ერდმანის კონდამნაციის მიხედვით პარიზს, თუმცა ერთი თავიდან ერთი თამაზიდან დაიწყო. ნაციონალური კრება ყველა იძლეუბული შექმნა მიიღო ზოგიერთი რევოლუციონერი ღონისძიებები (კანონი ემიგრანტების და იმ ზეცების წინააღმდეგ რომელიც არ დადეს ახალი წყობილებისათვის ერთგულების ფიცი), მაგრამ ყველა არ ფიქრობდა მეფესთან მდგრადი განწყობაზე.

რობესპიერი ტრბუნაჟე

საკანონმდებლო კრება, რომელმაც დაიკავა ნაციონალური კრების ადგილი (1791 წ. 31 სექტემბერს) განაგრძობდა უკანასკნელის გზით სიარულს. ახვე დროს კი საფრანგეთის სამეფო მდგრადობა თანდათანობით რთულდებოდა. ლუდვიგი XVI არა თუ ყოველშორე უშლიდა ხელს ქვეყნის თავდაცვის გაძლიერებისაკენ მიმართულ ღონისძიებებს, არამედ საფრანგეთის ხალხის მტრებთან ფარული კავშირი ჰქონდა და სამეფრო ხასიათის საიდუმლო ცნობებს აწვდიდა. ასეთ პირობებში ავსტრია-პრუსიის გაერთიანებულ ჯარებზე გამარჯვების იმედი ამა იყო. მტერი შეიჭრა საფრანგეთის საზღვრებში. ამ ცნობამ აღშფოთების ახალი ტალღა გამოიწვია პარიზლებში.

როცა აშკარა შეიქმნა, რომ ერთნდისტები (მსხვილი და საშუალო ბურჟუაზიის პარტია) აშკარად ღალატებდნენ ხალხს, მონტანიარები (წერილი ბურჟუაზიის პარტია, რომელიც მხარს უჭერდნენ შინა-მარეშელებს და მუშებს) ვერ ბედადნენ ახალი რევოლუციის სათავეში ჩაღობას, პარიზის ხელში (საუბრა თვითმპირებლებმა) თავის სეკიში აიღეს გადატრიალების მიზნების საქმე.

გილოტინა

არჩევნება უმრავლესობა მისცა ერთნდისტებს რომელიც კონტისტის განსინი პარტიული ცენტრად (1792 წ. 21 სექტემბერი) მავტრ-ფორმის მიტანეს მონტანიარებს, რომელიც აწარმოებდა სტრუქტურას აწარმოებდა მისი პარტიის შტო აჯანყება გადასცა მათ უფლებდა. ისინი შექმნულბას აწარმოებდა მისი პარტიის შტო, არამედ პრევილიანობა, სადაც კონტრ-რევოლუციონერული წყვე წამოიწყო. მაგრამ მსხვილი მონტანიარების მხარეზე იყო, აღწვითებებამ, რომელიც მეფის გადაცემებამ გამოწვია, გასცეცა რევოლუციონერი ჯარების ძალა და მათ სასტიკი დამპყველობა აგვისთ ლუდვიგი XVI-ს მოკვებისთვის, რამაც გამოიწვია ინგლისის ხაზმა რევოლუციის წინააღმდეგ მიმართულ ფორმტი.

1793 წლის 21 იანვარს ლუდვიგი XVI ანუ ლუდვიგი კაცებს თავი მიკვეციეს, როგორც ხალხის მტრისა და მოღალატის. რევოლუცია სულ უფრო და უფრო მიღწვოდა მარტინე. ერთნდისტები აწვარებდა მას შენდვინდნენ კონტრ-რევოლუციის ბანაკში, ხალხი მათში ზედალდა თავის შურისგებლად მტრებს და მოითხოვდა სასტიკი რეპრესიებს მათ მიმართ. ეს მტრული განწყობილება ერთნდისტების მიმართ კიდევ უფრო გაძლიერდა მას შემდგინდა მსგის კონტრ-რევოლუციონერი აგიტაციის ზეგავლენით შარლტა კონდენი მოკლა ხალხის მგებობა — პარიზის ღირბათა ინტერესების ენერგული დამცემი მარკეტ.

ფუკიე ტენვილი

ნაც. კონტისტი პრევილიანობის და რევოლუციის გულისსავეს, შურის იძიება თავის აშკარა თუ ფარულ მტრებზე. ბურჟუაზიული წყობილება იწვა სისხლის მორგვეში დეცესის უფრო. ტერიორის მინერაბებმა უთანხმოება გამოიწვია თავი მონტანიარებს. მთელი რიგი გამოჩენილი რევოლუციონერების — დანტონის, კამილ დემულენის და სხვ. მეთაურბობით აღაპარაკდა ტერიორის შენდვების შესახებ. მონტანიარების მეორე ჯგუფის — რომესპიერისა და სხვ. ნათელი იყო, რომ ტერიორის შენდვება ნიშნავდა ფარხმალის დაყრას, დანტონის. სენ-ფიუსტე აცხადებდა: „კონტრ-რევოლუციის საწინააღმდეგო აქციის, ის თავის თავს საფლავს უთხრას“. — იყო — კიდევ შესანდვ უფრო მონტანიარების პარტიაში. ე. წ. ებერტისტები, რომლებიც ბუნდუნანად გამოხატავდნენ მუშათა კლასის მიწრაფვებას და იდეალს. რობესპიერისტი ცდილობდნენ დაცვათ წინასწარობა დანტონისტებსა და ებერტისტებს

შორის, მაგრამ მივლენათა განვითარება აიძულდათ მათ ხან ებრაელებთან შეფერვა კავშირი დანტონისტების წინააღმდეგ და ხან უკანასკნელით ებერტისტების წინააღმდეგ რასაც ვერცხლია, ეს განხილულია მონაწილეების პარტიკულში, იყო შედეგი კლასთა იმ წინააღმდეგობის გამოწვევების, რომელმაც თავი იჩინა გარეშე ინტერვენციის, სამოქალაქო ომისა და ევროპული კრიზისის ზეგავლენით. დანტონისტებმა, როგორც წერილი ბურჟუაზიის უფრო შექცეული ნაწილის წარმომადგენლებმა დაიკავეს მარჯვენა ფრთა, ებერტისტებმა, წერილი ბურჟუაზიის ყველაზე უფრო ხელმოკლე ნაწილსა და ნაწილობრივ მემუბნის წარმომადგენლებმა — მარცხენა, რომესპიის რისტები წარმოადგენდნენ ცენტრს.

ბრძოლა მემარცხენე ფრთის წინააღმდეგ დასრულდა ებერტისტების დაპატიმრებით, კონტრრევოლუციონური ელემენტები ზეიმბუდენენ, რომესპიის რისტებისათვის ნათელი შეიქმნა, რომ საფრთხე მარჯვნიდან რეალურ სახეს იღებს და ახლა თავისი მახვილი მიმართა მარჯვნივ. დანტონისტების ფრაქცია განადგურებული იქნა. თვით დანტონმა თავისი სიცოცხლე გაათავა გილიტინაზე.

მაგრამ ებერტისტების დარბევამ ყოველგვარი ნიადაგი გამოაკალა რომესპიის რისტების მოსახლეობის ღარიბ ნაწილში, მონაწილეების ცენტრის ევროპული ლინისციების დამარცხებამ კი საყოველთაო უკმაყოფილება გამოიწვია, რევოლუციონური ჯარების გამარჯვებამ ინტერვენტებზე დაარწმუნა ბურჟუაზია, რომ კონტრრევოლუციონური საფრთხე გაქრა. მან საჭიროდ აღიარა ტერორისტების ლიკვირება, რომესპიის წინააღმდეგ შეიქმნა მძლავრი ოპოზიცია.

1794 წლის 27 ივლისს კონვენტმა მიიღო დადგენილება რომესპიის და მისი ამაზაგების მივივის შესახებ პასუხისგებაში.

ამ დღიდან რომელიც საფრანგეთის ისტორიაში ცნობილია, როგორც „9 ტერმიდორის დღე“, იწყება რევოლუციის დაქანება მარჯვნივ. უნდარმის მიერ დაპირილი რომესპიური და აგრეთვე მისი ამაზაგები გილიტინაზე ათავებენ სიცოცხლეს.

მსხვილმა ბურჟუაზიამ მოიპოვა თავისუფლება. ეცხლებოთა და მახვილით აღგავა ფეოდალური ნაშთები. ამ ბრძოლაში ფეოდალიზმთან

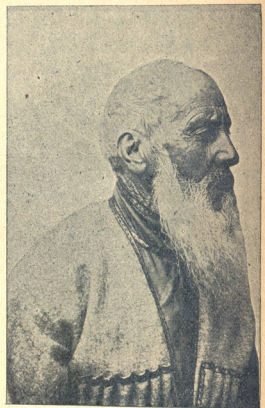

მარლიტა კორდე

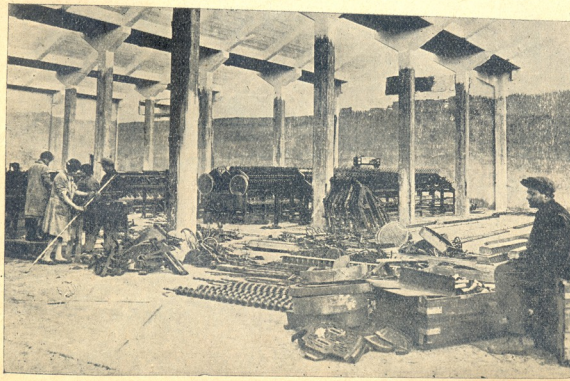
მან გამოიყენა წერილი ბურჟუაზია. და როცა გზა თავისი განვითარებისათვის საკმაოდ გაკაფულდა მიიჩნია, განდგენა წერილი ბურჟუაზია და თვითონ მოქალაქე ხელი მართლმადიდებლისათვის კვეყანაში გამარჯვების შემდეგ საფრანგეთის ბურჟუაზიამ განიზიარა ბურჟუაზიული წყობილების დროშის აფრიალება იმ კვეყებშიც, რომლებიც მის წინააღმდეგ ამხედრდნენ ფეოდალიზმის დასაცავად.

კორსიკანელმა კაპრალმა—შემდგენი ნაპოლენ პირველმა—ეს დროშა გაატარა მთელი ევროპის კრებით კიდემდე და დედატარის გრით კონტინენტის სისხლით მოიწმინდა ბურჟუაზიული თავისუფლების გულსათვის.

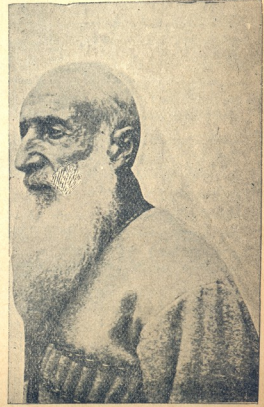
შესამე რესპუბლიკის (ასე უწოდებენ საფრანგეთის ახლანდელ რეჟიმს) გმირებზე, ებერტისტებისა და „საქმისმართების“ სხვა რევოლუციონერ ბევრს ლაპარაკობენ საბჭოთა კავშირის განმარჯვებული პრეზენტარიატის „სისხლის მშველთასა“ და ჩეკას, საშინელებებზე, საფრანგეთის დიდი რევოლუციის 140 წლის თავზე ჩვენ შეგვიძლია ურჩიოთ მათ გაიხსნათ თავიანთი გმირი რევოლუციონერი წინაპრები და ის, თუ როგორის სისასტიკით ებრძოდნენ ისინი კონტრრევოლუციის საბჭოთა კავშირის მუშათა კლასს არავითარი საბაბი არა აქვს მტრის ლიბერტიზმი მოეჭრას თავის მტრებს, ეივრე მტრობოდენ მონაწილეები, ჩვენ ვერ დავიწყებთ, რომ „ვინც სანახევროთ აკეთებს რევოლუციას, ის თვით თბის თავის საფლავს“.

ხალხური მომღერალი ერკოპიანოვი, 83 წლისა, გურულ გუნდის ლიტარის მამა.

თბილისის მავლის ქარხნის სასტიკი ნაწილი

ბაბილიძე, 83 წლისა, ერკოპიანოვი გუნდში ერთი სასტიკის ხალხური მომღერალი.

დიდუბეში, გერმანელთა ახალშენის ახლოს, მაულის ქარხანის საამშენებლო ნაწილი სრულიად დამთავრებულ

მასმ გორაკამ

მეჯუღას

მეჯუღამ სიტყვა: „აუდიდდები მტკვარსაც არ დავდარები“, ხალხური.

მე ერთხელ ვნახე შენი ნაპირი— პურის თეთავით სავსე გორებ; მაშინ ჭალებში დინჯი ნაბიჯით ცქრილა ტალღებს მოავორებდი.

მეც ნე კომბ-სტო კვლებზე ჰყავოდა ოქროფრთებიან მზით დამინძელი და გამთენიას მწიფე ახოვ ნ მოჰქონდა ნიაეს ატმების სუნი.

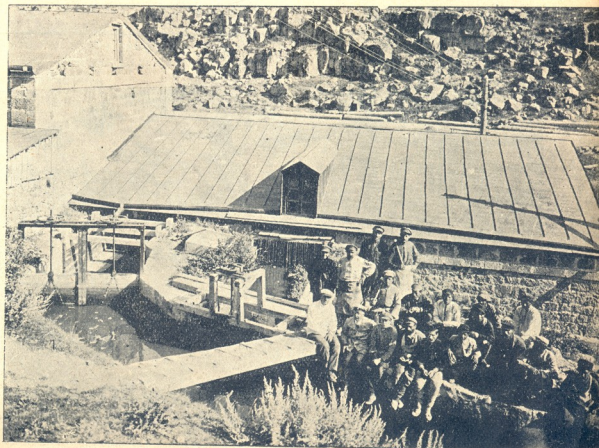
მაგრამ მიიახავს დრო უფრო მკაცრი— შენ მღვრიე სტოპაქს შურით ინთებდი და ყრუ ხეობას ანგრევედა ბრაზით— გამაგებულე ნადირი მთების.

ახლა?—მე თითქოს ვეღარ გიციანი... ავ წელშაგარი ზვი თებს ძერა— ვით დიადემა ოქოლისანი დაჰყრია ვანებს ელექტრო ჩქერად.

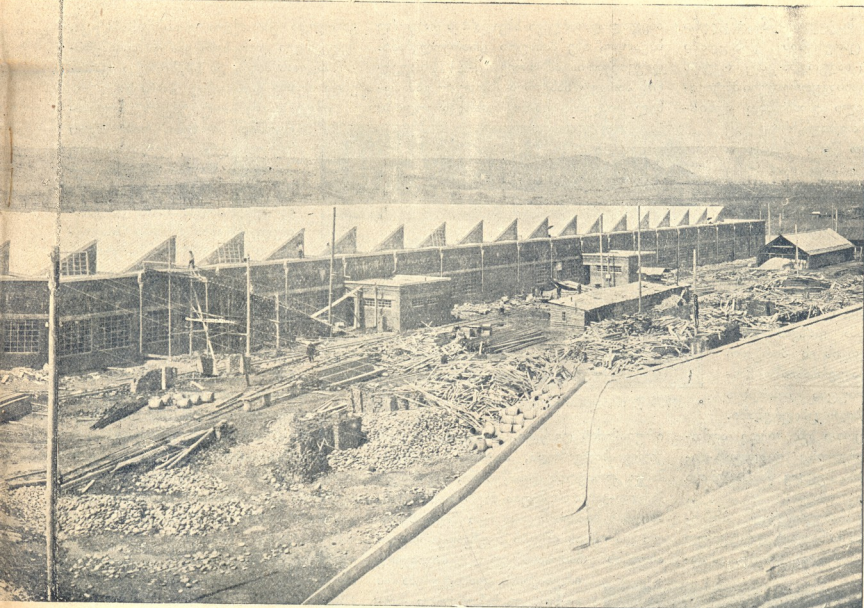
დღიდან, ვიცი, მარჯვენა მტკე როდესაც ტრაქტორს გაუბამს ხნულებს ერთ ღოს მფინვარე ღომის სიფიცის გლხეი შენ აღარ გისაცედურებს.

იქნება შრამა და თედაღება— უშრეტი ნების ცეცხლით გზნებული და თვეენ მშურ შრომას ქებთ დახვდება ალტა; ებული პოეტი გული!

25/VI—29.

ახალქალაქის ჰიდრო სადგური.

ამჟამად საქსო მანქანებს აწყობენ. ტექნოლოგიური ნაწილი დამუშავა პროფ. კანარსკი მ.

8. შუაიზმილი.

სამეგრელოში

ვიშ, რა სანეტაროა ფიჭვი სამეგრელოზე; ყველგან ნწიფე ტაროა ს მინდების ღეროზე.

აქეთ-იქით ყანები, ოლა, ეხო, შინდერები, ყველას ვეთაყვანები და განცდებთ ემდირდები.

აი მეურხოვბაც: ძმური, კოლექტიური; ხალისი და მხნეობა, გარჯა ყოველდღიური აპა, ალვის ხეებიც ტაშ-ფანდურით ვეხვდებიან; მზე-ქალთა სახეები ჩნდებიან და ჰქვებიან.

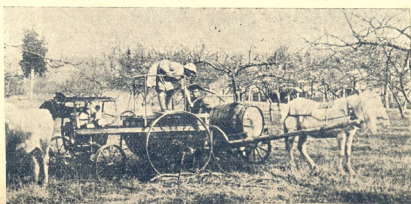
როგორც გუნდი წეროთა მიეპირით ანხანაგები; გულიც სასიმლოთა აპირთავდა ჰანგებით.

და დავძახებ ლაოთა: „მიყვარს ფაცხა მეგრული“; გული გვეცა ბაოთა, გული გრძნობთ შერული.

აი სადა ქობიცა გულზე მასპინძელისა; ხის ქვეშ კრული ნოხიცა ნოხზე ნუკრი შველისა.

მუშაობა მანგლისის გზატკეცილზე.

ხილის ბაღებში სასურავი მანქანა სოჭის საბჭოთა მეურნეობაში.

ქართული წიგნის გეჭღვის საგასი წლის თავი

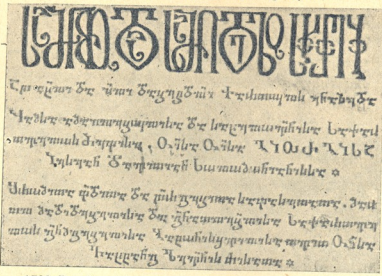
ს. კაბაბაძე

ბეჭდვითი სიტყვის მნიშვნელობა თანამედროვე ცხოვრების წინსვლაში თავის თავად ცხადყოფს, თუ რატიმ ყოველი ხალხი განსაკუთრებულ პიტივისკვით და თბილი გრძნობით აღნიშნავს იმ პირველ თარიღს, როდესაც წიგნების ხელით წერა შესცავლა საბეჭდოება დაზგამ. ეს იყო უკვე წიგნის წარმოების მძლავრი მეგანხაჯია, რომელსაც პირველადი პრიმიტიული დაზვის სახითაც უდიდესი მნიშვნელობა ჰქონდა ადამიანის აზროვნების და კულტურულ ცხოვრების წინსვლისთვის. გუტენბერგის მიერ გაკეთებულმა ასოებმა და მისმა დაზგამ 1436 წელს (გუტენბერგის ეს პირველი სტამბა გაიმართა ვერბანიაში) ნამდვილი რევოლუციაც მოახდინა კაცობრიობის ახალს ცხოვრებაში.

ეს იყო ერთ-ერთი იმ დიდი ამოივნათავანი, რომელთაც თანდათან მიყავთ კაცობრიობა მუდმივ წარამტებისა და მკვიდრ ნომადობასკენ.

სხვადასხვა არახელსაყრელ პირობების გამო (აზიაში ნაღვლებ კულტურულ დიდ ხალხების გვერდით ყოფნა, მუდ-

მხელად დასაძლვეი სხვადასხვა როგორც საგარეო, ისე შინაური დაბრკოლებანი. დაუფუარია იმ მხრივ მე-XVII საუკუნის პირველ ნახევრის ქართველ გამოიხნილ დიბლობატის ნიციფორე (ნიკოლოზ)

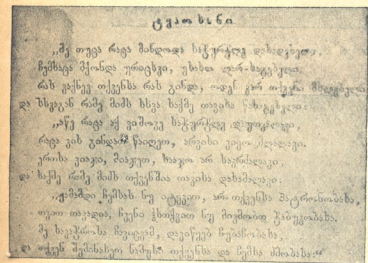

1709 წ. თბილისში დაბეჭდილ წიგნის თავგერცლი.

ირუბაქიძის ღვაწლი. ეს ნიციფორე ჯერ კიდევ ახალგაზრდა, თავისი სადილობაო კარიერის დასაწყისში, თეიმურაზ ქართლ-კახეთის მეფის მიერ რომელი დაზარების სათხოვნელად იყო მივლინებული და იქ ის იწყებს ზრუნვას ქართული ჩამოსასმელად. ნიციფორე ირუბაქიძემ დაინტერესა ამ საქმით და საზოგადოთ ქართული ერთი იტალიური პაოლინი, რომელიც შეუდგა ქართული ენის შესწავლასკ. სამწუხაროდ, ნიციფორეს არ შეუძლო საქმეების გამო რომში დიდხანს დარჩენა, ასე რომ 1 1/2 წელიწადს იქ მყოფის შემდეგ 1628 წ. ის იძულებული იყო უკან წავოსლულიყო. მაგარი პაოლინის არ შეუწყვეტია ნიციფორესთან ერთად დაწყებული საქმე 1629 წ. ჩვენ გხვდეთ რომში გამოკეხულს ორ წიგნს

გამოვიდა ქართული ენის გრამატიკა, შედგენილი ლათინურ ენაზე ფრანკისკო მავიის მიერ. ეს წიგნი იქვე გამოვიდა მეორე გამოცემად 1670 წ.

იმევე მძიმე პოლიტიკურ მდგომარეობით აიხსნება, რომ თვით საქართველის ტერიტორიაზე ქართული წიგნის ბეჭდვის საქმე ჯერ კიდევ კარგა ხანია ვერ დაწყებოდა. 1705 წ. ქართული სტამბა გაიხსნა მოსკოვში. სტამბა ვახსნა იმეგრეთიდან ხუთჯერ გახლენილმა არჩილ მეფემ (პიტიტამ). ამ სტამბაში იყო მხოლოდ ხუცური ასოები. ეს სტამბა შემდეგ გაუმჯობესებულ იქნა. 1743 წ. ამ სტამბიდან გამოვიდა უზრთავარი წიგნი—დაბაღდაძე ქართულ ენაზე. ქართული წიგნების ბეჭდვა მოსკოვში ამის შემდეგაც გრძელდებოდა. სტამბის პატრონები და მიმუდღე-გამძღოლნი იყვნენ საქართველოდან გარახვეწილი ქართველები (მეფე ბატონიშვილები და სხვანი). XVII—XVIII საუკუნის განმავლობაში დაიბეჭდა ქართულად რომში 8 წიგნი (ამათში 5 წიგნი მე-17 საუკუნეში, ხოლო მოსკოვში დაწყებული 1705 წლიდან ვიდრე 1768 წლამდე, 18 წიგნი.

1841 წ. პეტერბურგში დაბეჭდილ წიგნის ტყა-სისიანდრედი (კადმეზობრი შრიტტი.

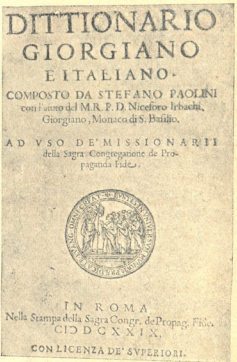
მეი თავდასმეები, შემოსევა-აიხრებანი და სხ.) ქართველი ხალხისთვის ვეროპანი ცივილიზაციის ეს უდიდესი მონაპოვართავანი შედარებით გვიან გახდა მისაწვლადი. შემთხვევითი არ არის აგრეთვე ის ვარაუდებია, რომ პირველად ქართული ასოები ვეროპაში, სახელდობრ რომში, იქნა ჩამოსმული და პირველი ქართული წიგნიც იქ დაიბეჭდა. სხვანაირად არც შეიძლებაოდა, რადგან საქართველოში XVI და XVII საუკუნეებში მუდამ მძიმე მდგომარეობის გამო (ოსმალეთის და სპარსეთის აგრესიული პოლიტიკა და სხ.) ადგილობრივ კულტურულ მუშაობის ხელფეხს უზიარებდა

ქართულ-იტალიურ ლექსიკონს და ქართულ ლოცვას. ტენეზიკონს ირივე წიგნი გამოკეხულია ძლიერ კარგად. ქართული ასოები ჩამოყალიბებულა ძლიერ ღამაზად, ასე რომ ნიციფორეს და პაოლინის შრიტტი ამ მხრივ თვალსაჩინოდ სჯობია ზოგ შემედგარიანდელ ქართულ შრიტტს. ამით ჩავყარა სადუქველი დიდა საქმეს. ქართველებმა უკვე დაინახეს დაზგაზე დაბეჭდილი ქართული წიგნი და ამის შემდეგ ქართული წიგნის ბეჭდვის მშავეალი უკვე უზრუნველყოფილი იყო.

რომში ქართული წიგნის ბეჭდვა შემდეგაც გრძელდებოდა. 1643 წ. იქ

1629 წ. რომში დაბეჭდილ ქართულ-იტალიურ ლექსიკონის თავგერცლი.

XVIII საუკუნის პირველ წლებში ქართული წიგნი დაიბეჭდა ვილახეთშიც (რუმინეთში). აქ ამ დროს ცხოვრობდა ერთი ქართველი სასულიერო წოდების პირი სახელით ანთომი, ანუ ანთომოზი, განათლებული ადამიანი და სტამბის საქმის დიდად მოყვარული. მან და-

1629 წ. რომში დაბეჭდილ ქართულ-იტალიურ ლექსიკონის თავგერცლი.

არსა სტამბა, რომელშიც ბეჭდვდა წიგნებს სპეციალურ ამოისვლურ ენაზე (ასოებიც მის მიერ ჩამოსხმული ყოფილა). ერთი გერმანულ მკვლევარის, ვასტრეის ცნობით, ანთიმოზს ჩამოუსხავს ქართული ასოებიც, დაუბეჭდილი სასულიერო წიგნი კონდაკი და გავრცელებული სამშობლოში. სამწუხაროდ, ეს წიგნი ჯერ აღმოჩენილი არ არის. არც ანთიმოზის შესახებ დეტალურ ცნობების შეკრებაზე უ უზენა ვისმეს, მაგრამ ექვს ვარეშეა, რომ დასახელებულ პირს თვალსაჩინო როლი მიუძღვის თბილისში, უკვე საქართველოს ტერიტორიაზე, სტამბის მოწყობის საქმეში. ეს სწინა თუნდაც იმ ვარეშობიდან, რომ ქართლის გამგეც ვახტანგმა, რომელიც ამ დროს სპარსეთში მყოფ თავის ბიძის გიორგი მეფის მაგივრად განაგებდა ქართლს, სტამბის მოწყობილობა და თვით სტამბაც სწორედ ვალახეთიდან გამოიწერა და იმეგვრად გამართა სტამბა

ლი ანთიმოზის სტამბიდან (ენობილია, რომ ანთიმოზ იმავე დროს კარგი მხატვარიც იყო). პირველი წიგნი, თბილისში დაბეჭდილი, გამოვიდა 1709 წ. ეს იყო სახარება ხუტური ასოებით. 1712 წ.

მეწაფობისათვის (იბეჭდებოდა) რუსის მთავრობის ზოგიერთი განკარგულება, მაგ. მანიფესტი და სხ.). 1818 წ. ამ სტამბაში დიდიწყო გამოსულა პირველმა ქართულმა გაზეთმა. პარალელურად ფესხი იკიდებდა კერძო სტამბებიც და მათში რუსული შრიფტებიც თანდათან უკვე იწყებდა მომარაგებას.

გაზ. „ღრღსება“ 1866 წ. (ფენის შრიფტი)

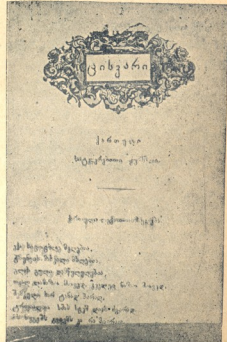
4	ს	A
საქათ	áual,	Afcendere.
საქაღმარეზი	auandunob,	Mormorare
საქაი	auáni,	Moraro.
საქაინა	auania,	Calunnia.
საქაქაუზნი	auazaubi,	Mormorazione.
საქაფაჩი	auafachi,	Affansino.
საქაინა	auéna,	Mordace.
საქა	auí,	Male, Malatria.
	(Maligno,	Difurite, carriu.
საქაუგბ	auigheb,	Pigliare, Togliere.
საქაუფიქარი	auizelizadi,	Mal'anno.
საქაფი	auifári,	Pefte.
საქაფიქარი	auifichádi,	Dir male.
საქაჩი	auicházi,	Inhumano.
საქა	ah,	Horsú.
საქაფაჩი	athaficházi,	Caporale di milia.
საქაფი	athiláut,	Caporale di x. fold.
საქა	achim,	Voto, Promessa.
საქა	aighe,	Alzare (Dio).
საქა	aidon,	Iuffimulo, Rufi.
საქა	ainakxili,	Malbaro. (gnao)
საქა	aknar,	Erroni.
საქა	ákla,	Hora, Adelfo.
საქა	aklamouidés,	Adelfo venuto.
საქა	aklemi,	Canello. (fio)
საქა	aklia,	Trilezza, Copia.

ამ სტამბაში დაიბეჭდა მხედრული ასოებით ეფხის ტყაოსანიც ვახტანგ ბატონიშვილის კომენტარებით. ამის შემდეგ თბილისში წიგნის ბეჭდვა, ზოგიერთი ხარვეზებით, გრძელდებოდა მე-XVIII საუკუნის მიუღს სიგარმეზე. სულ კი რუსეთის მართებულობის დამყარებამდის, ე. ი. 1801 წლამდის, თბილისში დაიბეჭდა 47 წიგნი, მათ შორის 39 წიგნი ხუტურად და 8 წიგნი მხედრულად. ზოგ გამოკემის ტრაგი იყო უკვე იმ დროისთვის საკმაოდ თვალსაჩინო. ერეკლე II-ის დროს ზოგიერთი უმთავრესად საეკლესიო ხასიათის წიგნი იბეჭდებოდა 800 და 1000 ცალადაც, ამ დროს სტამბის უკვე მოგებაც ჰქონდა, ასე რომ მთავრობამ შესაძლებლად დაინახა სტამბა იჯარით გაეცა. მოთავსადრე იყო მღვდელი ქრისტეფორე ქეყერაშვილი, რომელიც წიგნებს თავისი ხარებით ბეჭდვდა, შემდეგ მათ ეკლესიებზე ასაღებდა და მოგებასაც პოულობდა.

XIX საუკუნის დასაწყისში თბილისში ქართული წიგნების ბეჭდვა დროებით შეწყვედა და სამთავროვოდ გატოვებულ იმერეთში, სადაც 1803 წ. ქუთაისში გაიხსნა სტამბა. სტამბას უძღვებოლენ ფინანსიურად იმერეთის მეფე და სახლთუხუცესი ზურაბ წერეთელი. წიგნის ბეჭდვა დაყენებული იყო კომერციულ ნიადაგზე, იბეჭდებოდა ამიტომ საეკლესიო წიგნები ეკლესიებზე გასასაღებლად. ეს სტამბა შემდეგ ვადატანილ იქნა წესს (რაპეში) და სახერეში. სულ ამ სტამბაში 1803—1807 წლებში დაიბეჭდა 9 წიგნი.

XIX საუკუნის დასაწყისშივე თბილისში მოქმედებდა მეფეების დროიდან დარჩენილი სტამბა წვრილ წვრილი სი-

1828 წ. სილ. ლო დაშვილმა თბილისში გახსნა სტამბა, რომელშიც დაიწყო ჟურნალის თბილისის უწყების ბეჭდვა. სოლ. ლო დაშვილი იყო რუსეთის მოწინააღმდეგე ფარული ორგანიზაციის ერთი მეთაურთაგანი, ამ ორგანიზაციის აღმოჩენის შემდეგ გადასახლებულ იქნა ციმბირში და სტამბაც მიიკეტა. ამ დროიდან თბილისში ჩნდება მთავარი (მთავარმართებლის კანცელარიის) და სხვადასხვა კერძო პირთა სტამბებიც. ქართული შრიფტის განყოფილება მე-1840 წლებში აკად. მ. ბროსეს თაოსნობით მოეწყო პეტერბურგის რუსეთის სამეცნიერო აკადემიის სტამბაში, რომლისთვის სპეციალურად ჩამოსხმული იყო ევრეფიკადებული აკადემიური შრიფტი. ეს შრიფტი შემოღებული იყო თბილისის სტამბებშიც, სადაც იხმარებოდა უკანასკნელ წლებამდის.

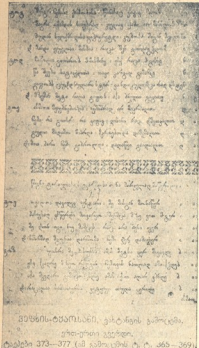
შურნალი „სტამბა“ 1854 წ.

მე-1860 წლებიდან თბილისის სტამბებში შემოღებულ იქნა ევრეფიკადებულის შრიფტი, თავის დროზე ეწინააღმდეგებოდა, რის გამო მას დარჩევა ეს სახელი. ეს შრიფტი უკეთესად ევრეფიკადებულის იყო უკანასკნელ დროამდის.

გვერდი ქართულ-იტალიურ ლექსიკონიდან 1629 წ.

თბილისში. ეს სტამბა მშენებრივად მოწყობილი იყო. შრიფტი იყო ძლიერ დამახში, მესტრებმა მიხეილ სტეფანეს ძემ კარგი ხელისანი გამოდგა შესაძლებელია. რომ შრიფტის ნიმუშებიც სტეფანეს ვალახეთიდან ჰქონდა ჩამოტანი-

ქართული მეცნიერების საქმე XIX საუკუნის მეორე ნახევრიდან და განსაკუთრებით ყოველდღიური პრესის დაარსების დღიდან (1866 წლიდან, როდესაც დაიბეჭდა) უკვე საბოლოოდ უზრუნველყოფილია ქართული მეცნიერების განვითარებისათვის, რამაც უზრუნველყოფს ქართული მეცნიერების განვითარებისათვის, რამაც უზრუნველყოფს ქართული მეცნიერების განვითარებისათვის.

თბილისში დაბეჭდილი წიგნი 1800 წ.

უკანასკნელ წლებამდის. მხოლოდ ბოლო წლებში, უკვე საბჭოთა ხელისუფლების დროს, ქართული შრიფტი იწყებს თვალსაჩინო გაუმჯობესებას. შემოღებულ იქნა ახალი გაუმჯობესებული კოდიციონალი (რომელიც ეხლა იბეჭდება გაზეთებისა და წიგნების ტექსტის უმეტესი ნაწილი), ქართული შრიფტისთვის არსებობს უკვე

ლინოტიპები ზოგიერთ უფრო ლამაზი შრიფტით და სხ. მუშაობა ამ მხრივ კიდევ სწრაზობებს და იმედია თანდათან ქართული შრიფტი მიიღწეოს იმ მრავალსახე ანობას და მრავალფეროვნებას, რომელიც ასე თვალსაჩინოდ ჰყოფს ყველასთვის ევროპული და რუსული შრიფტის პრაქტიკულ და ესტეტიკურ ღირებულებას.

ქართული შრიფტის მომავალი მტკიცედ უზრუნველყოფილია ქართული მეცნიერებისათვის აწინდელი მდგომარეობით. 1858 წ. იანვარში მამხინდელ ქართულ ერთადერთ ეურნალ „ცისკარის“ რედაქტორი ივ. კერესელიძე სისხარულით ცას ეწეოდა, როდესაც ამ ეურნალის ხელის მოშორება რიცხვი 120-დან 200-მდე ავიდა. ხოლო 1915 წ. მარტო ყოველდღიური ქართული პრესის (ყველა გაზეთების ერთად) ტირაჟი მამხინდელ მძიმე პოლიტიკურ პირობების მიუხედავად, უკვე 17 1/2 ათასს აღწევდა. ამჟამად 915 წ. ქართულად დაბეჭდილი

იყო 191 სახელწოდების გამოცემა 444 ათას ცალიად. ხოლო 1927 წ. მარტო ქართულად საქართველოში დაბეჭდა უკვე 846 სახელწოდების გამოცემა (წიგნები), რომელთა ტირაჟი 21 1/2 მილიონს აღემატებოდა. თანამედროვე ქართული პრესის მდგომარეობის განსაზღვრისათვის უნდა საკმაოდ მოხსენიებულ იქნას, რომ მართლაც „ყოველ-

პროლეტარებო ყველა ჰევენისა, შვერთილი! პროლეტარებო ყველა ჰევენისა, შვერთილი! პროლეტარებო ყველა ჰევენისა, შვერთილი! პროლეტარებო ყველა ჰევენისა, შვერთილი!

პროლეტარებო ყველა ჰევენისა, შვერთილი! პროლეტარებო ყველა ჰევენისა, შვერთილი! პროლეტარებო ყველა ჰევენისა, შვერთილი! პროლეტარებო ყველა ჰევენისა, შვერთილი!

პროლეტარებო ყველა ჰევენისა, შვერთილი!

პროლეტარებო ყველა ჰევენისა, შვერთილი!

პროლეტარებო ყველა ჰევენისა, შვერთილი!

პროლეტარებო ყველა ჰევენისა, შვერთილი!

თანამედროვე შრიფტი

ნისტი“ იბეჭდება ამჟამად 40 ათას ცალიად და გახ. „მუსიკა“ 15 ათას ცალიად. ქართული მეცნიერების საქმის 300 წლის იუბილეუმს ქართული წიგნობრობა ხელდა თავისი ბრწყინვალე მომავლის სრული იმედით.

თელავის ნადების მასიური ექსკურსია

შინაწრეველ ხელისაწთა ამნაწავობა აეროთანებს 7 ნადს, მერეჰეთო, ხარაზების, ქალთა კრაკერის, დაბალის, პურის მცხოზეთო, მ ნარბეთო და სხვ. სულ 500 მეტ ხელისან. ამნაწავობა განსაკუთრებით ყურადღებს აქცევს ნადების წყურა შორის კულტურულ მუშაობას, მოაწვეფს ფართო კლუბი ცენტრი, რომელიც 100 მან. დაჯდა, მკათე ცალე მოწვეული ელტრ მომუშავე, სეკნის მოყვარეთა წრე, მომწერალთა გუნდი და სხვ.

ამ დღებში კულტომუშავე ამ. ზ. ომელის ხელმძღვანელ ბით მოეწყო მასიური ექსკურსია სოფ. წინანდალში—სახალხო მამულში. ექსკურსიას თან ახლდა სეკნის მოყვარეთა წრე, მომწერალთა გუნდი და სიმებიანი ორკესტრი. წინანდალში—პირველ დღეს, სახ. მამულის მუშების და გლეხთა თანდასწრებით ჩატარებულ იქნა ანტირელიგიური კამპანია, შემდგმ წარმოდგინებულ იქნა საჯიტ. პიესები, „დაარბული კბილი“ და ს.ტ. „ჰეკრეუბული იმეტი“. შეხამებულად გამართულ საღამომ კარგი შთაბეჭდილება დასტოვა.

მეორე დღეს ექსკურსიამ დაათვალიერა სახ. მამულის ვენახები, სარდაფი, კონი ვის ს.ხ. დელი ქარხანა და სალაზოთი მკაყოფილნი დაბრუნდნენ თელავი ი.

თელავის შინაწრეველი ხელისნები

„მისი უდიდებულესობის“ სოციალისტები

(II ინტერნაციონალის 40 წ. თავი)

II. უსულამი

40 წლის წინათ, 1899 წ. 14 ივლისს, პარიზის ხალხის მიერ დესპოტიზმის ძველის ბასტიონის იტალიის ალბის 10 წ. თავზე, აღდგენილი იქნა მუშათა საერთაშორისო გაერთიანება, რომელიც გაშენდა 1873 წელს: დაარსდა II ინტერნაციონალი.

25 წლის განმავლობაში მეთორ ინტერნაციონალს მ ლა გერია მუშათა ინტერნაციონალიერი სოლიდარობის დროს, ამ მეთორსული უფროსი მამოძღველა უფროსი საპროლეტაროტი. საკითხი ინტერნაციონალი ათვის იყო სავარაუდო პოლიტიკის საკითხები, უმთავრესად კი თმის საკითხი. ცალკე ქვეყნების კავიტლიზმისათვის ერთო შეიქმნა ნაციონალური ფორმები, მოუწვევლიბა ეტემა და ახალ ბარებმა, ინგლისის უკვე წარსული საკუთრის მეთორ ნახევრის დასაწყისში წარმოადგენდა კოლონიალური სახელმწიფოს, გერმანია კი ამ დროს ცალკე სამთავროებში იყო დაყოფილი. საფრანგეთ-პოლსის თმის შედეგ ბიშპარკა უკედნი მოხდნა გერმანიის გავრლიათება, ამ მომენტებად ეტემა სწრაფად წყება კაბალიზატორი ჩაერთობების გითი და ჩგრა ინგლისის ეკონომიკური მეტოქე შეიქმნა. მთლიანო მერტოობას თან სდგეს მეტოქეობა სახედრო დაფრში, ორივე სახელმწიფო ჩაება გააფორმებულ სამხედრო მეტოქეობაში, მათ არც სება სახელმწიფოები რჩებოდნენ. ყველას ჰქონდა თავისი უნაირებო, რომელთა განაღდების თითოული მათგანი მამავალი თმის დროს აპირებდა.

მთელი ევროპა შეიარაღების ციფტებში შეიპყრო. 1907-8 წ. სამხედრო ხარჯები ინგლისში შეადგენდა მთლიან სახელმწიფო ხარჯების 48,6%, საფრანგეთში — 37%, გერმანიაში — 28,3%, რუსეთში — 35,6%, შვეიცარიებში — 24,2%, შვეიცარიებში — 56,9%.

1914 წელს ევროპის მთავარი იმპერიალისტური სახელმწიფოების სამხედრო ხარჯები უდრდა: ინგლისს — 804 მილ. მანეთს, საფრანგეთს — 740 მილ. მან., გერმანიას — 943 მილ. მან., რუსეთს — 975 მილიონ მანეთს.

როცა ამდენი სახეობებიცო მასლო მხადებდა, ხარაზნიკი პოლიტიკო მუქებენ ლაპარაკებდა უმნიშვნელო საბაბი იყო საბრძოლო უსულოდობა თმის აღმოჩენა გავრცელებული.

რას შეეზოდა ინტერნაციონალი?

მისდა სასახელოდ უნდა აღინიშნოს, რომ ინტერნაციონალი ფიზიკალ და ყველა ქვეყნის პროლეტარების ინტერესად ერთობის სადასრულებლად ამგვარებად კავიტლიზატორი მოვარობების მამოძღველა კამპანია წარმოაღმარა, რომელიც მამოძღველა მათ მეტრად შეზღორობდნენ იმის საერთობს.

თმის საკითხი არ მოხსნილა ინტერნაციონალის კონგრესების დღის წესრიგიდან.

კონგრესის ვადებით უარჩაფს მთავრებას ყველაზე სამხრეთ განხარბების, რომლებიც ისინი ატარებენ გაავტარების უკიდურეს სახეობებზე, კონგრესი მუდმივ არმიების გაუქმებისათვის.

ერთად მოითხოვს ხალხის საყოველთაო შეიარაღებას.

(II ინტერნაციონალის პირველი კონგრესი, 1899 წ., პარიზი.)

მჭიდრო გაერთიანება ყველა ქვეყნის მუშათა მოიხს მან დასაღვლებად უნდა იმუშაოს კაპიტალიზმის დასრულებამდე. მუშათა პარტიების წარმომადგენლებმა კრებულზე, რომელზეც იმდენივე განმარტებითები, უნდა უარყვეს სამხედრო კრებულები, მათ განუწვევლიკ პროლეტარ უნდა განახლებოთ მუდმივი არმიების შენახვის წინააღმდეგ და მოითხოვონ განიარაღება...

(III კონგრესი, ციურხი, 1893 წ.)

ამიტომ ყველა ქვეყნის მშრომელი კლასი სამხედრო ჩ. გვიის წინააღმდეგ უნდა აღსტას იმავე მისწრაფებასა გავსო, რომელსაც იმობების წინააღმდეგობის ციურხის წინააღმდეგობაში მინიხ მან უნდა დასაწყის პოლიტიკური ძალა უფლებო, რომ მისთვის კაბალიზატორი წყობილება...

(IV კონგრესი, ლონდონი, 1896 წ.)

კონგრესი წინააღმდეგობა იძლევა მოქმედების საშუალებების საბით გამოყენებულ იქნენ შემდეგ: 1) ხედასება სოციალისტურმა პარტიამ განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცინ ახალგაზრობის აღზრდას და დაზნება მთლიანობაში თან ბრძოლის მინიხ; 2) დეტებში სოციალისტებმა ყველა ქვეყნებში მხა უნდა ისიცნენ სამხედრო ხარჯებისა და ფლოჯის საკითხებისა და კოლონიალურ ექსპედიციების ვასაზიანთ თანხები, ხადების წინააღმდეგ...

(V კონგრესი, პარიზი, 1900 წ.)

კონგრესი დასტურებს წინა ინტერნაციონალური კონგრესების რეზოლუციების იმპერიალისტების მიმართობისთან და მილიტარიზმთან ბრძოლის შესებებ და მოათენს, რომ ბრძოლა მილიტარიზმის წინააღმდეგ არ შეიძლება განაღდებული იქნას კაბალიზატორის წინააღმდეგ ბრძოლიდან.

ამის თმა მანც იფიქრო, მთუდებოთ ყველა ამ ზომებისა, ისინი (მუშათა წარმომადგენლები) პარალიზირებულნი, ე. წ. ყველაზე ბული არიან მილიონ ყველა ზომები, რომ რაც შეიძლება ჩგრა მიუღწეოს მას ბოლო და ყოველდღივად გაპოყდნენ თმით გამოწვეული ეკონომიკური და პოლიტიკური კრიზისის იმისათვის, რომ აპათობაში რაც შეიძლება ღრმა სახეობადიერი ფენები და დააჭირდნ კაბალიზატორის დაპობაში.

(VII კონგრესი, შტუტგარტი 1907 წ.)

კონგრესი აღინიშნავს, რომ უკანასკნელ წლებში, მიუხედავად სამხედრო კონგრესებისა და მოთხოვბათა პაციტიკური დელეგაციებისა, შეიარაღებანი მეტად სავრნობით გაიხარდა...

კონგრესი ვილჰელმ და მისი მთავარსარდლები; მათ უკითხა არიან გერმანიის სოციალ-დემოკრატების ლიდერები დიდი, შაიდენმა, ბებრტ, ველს, ნოკედა მიულერ, რომლებიც ხელს უწყობდნენ იმპერიალისტურ ომს. სურათი გადაღებულია თმის გამომცხ. დროს.

(მეორე კონგრესი, ბრიუსელი, 1891 წ.)

ინტერნაციონალურ რეზოლუციონური სოციალ-დემოკრატია ყველა ქვეყნებში ყველა მატობით უნდა აღსტას მმართველი კლასების შოგინებისთვის მისწრაფების წინააღმდეგ, მან უფრო და უფრო უნდა განამტკიცოს სოლიდარობის

...სამხედრო ვაითომუბანა შემხებვისათვის კონგრესი ადამტარის მუტუტ-გარეთის ანტიმილიტარისტული ორბოლოეთის...

(VIII კონგრესი, კომუნაგენი, 1910 წ.)

...კონგრესი მიგრათათ თვეწ, გეშლა ქვეწების პროლეტარებთ და სოციალისტებთ, მოწოდებთ—გადამტრულ მომენტში არ დარჩეთ უბრა გამოსაქმეთ თქვენი ნებისყოფა ყველამ და ყველა საშუალებით. გამოსაქმეთ ყველა საშუალებით თქვენი ერთსულადნი პროლეტარულადნი ბრძოლა, გაერთიანებთ მანოფესტაციებში და მათურ გამოსაქმებში, გამოიყენეთ ყველა საშუალებები, რომელთაც თქვენ გააქვით ორგანიზაციად და პროლეტარების მოიფრება ისე, რომ მათეობებში განსუქმელოთ ზედადენენ

გადამტრულ მომენტში მთურ ინტერნაციონალს ბილდებმა მუშათა საერთაშორისო სოლიდარების ლოზუნგი შესცვალოს „სამშობლო და დაცვის“ ლოზუნგით და მზარში ამოუდგენ ქვეყნის ბურჟუაზიულ მთავრობებს.

თმის დროს მათ დამატკიცეს, რომ არაერთი არ განიჩივან პირუვაგარდნილი იმპერიალისტებისგან. მათ დაიწყეს იქედან, რომ თითქმის მთავრებუნდ მხოლოდ თავდაცვას. გაათავის იმით, რომ განაცხადეს: „მხოლოდ პოლიტიკურ ძალებზე შეუძლიათ იფიქროს, თითქმის სანაპირო ბოძები თავის ადვილზე დარჩენება“. სოციალ-შოებისტურად გადაქვეყლიო გერმანიული მენშევიც ფ. შეიდალი 1910 წ. აპრილში ამავარად თქნებობდა გერმანიის სასოციალისტო პარტიებზე. მაგრამ, როცა შეერთებული შტატების ჩარევაში ომში გააქვებება მოკალმრების აპრუფა, ამ ქვეყნის სოციალისტებმა, ფ. შეიდალის ამხანაგებმა მთურ ინტერნაციონალიდან, მინშეულოდნი დამარება გაუწიეს თავისი ქვეყნების იმპერიალისტებს იმით, რომ „სანაპირო ბოძები თავის ადვილზე არ დარჩენილენენ“—საცხად გადაეხადეს ცეცხლი იმ ქვეყნის ტერიტორიების შიგნით, რომელთაც შეიდალი და მისი მეგობრები იცავდნენ? გილ ჭეღმთან და ფრანც-იოსებთან ერთად.

მაგრამ ისიც არა ახასიშნა, რომ შეიდალისა და კობს სანაპირო ბოძების თვალზე თავის ადვილზე დასატრებულად ბრძოლისათვის

კავიტილიზმის განახრობების რეცეპტებმა, მათ შეიდალის მორცხების ნიღბით და მზარად თანამშრომლებზე თავისი ქვეყნის ბურჟუაზიისთან. უფრო მეტი, ისინი განათობებთ? შტატებში ცენტრ კაპიტალიზმის, რომ მათი სანიღბო მოკალმრების არანაც და მთზე ცუდათ ი არა, არამედ უფროდნი შეუძლიათ ბურჟუაზიის წინააღმდეგაა წინააღმდეგაა—ერთი საერთოების დაცვა (განისხენი ვენის ამბები მარშან წინ, საპროლეტარის ამბები წარუდს ბერლინი და მრავალი სხვა).

ფ. შეიდალი ყველა „მინდანებს“ მოცულობა, რომ გერმანიის რევოლუციითა მას არ უძლებდა და ცოცხლ ლინე იმზარა, რომ გოლმეხლის ტახტი გადაიჩინა. ბურჟუაზიული მენშევიზმის სესქების დასტურების ამას. ახლა ფ. შეიდალი და მისი ამხანაგნი მინდადეს ამხანაგნი ვიკოლმის ზეიშით დასარტრებულად გერმანიით.

ყველას ახსოვს ალბათ (დემუბიდან), რომ როცა წარსულ წლის ოგოსის მეფე ავად გავდა, ამუშათა პარტიის რეზისონი „დელო გერალიმ“ პირველ გვერდზე მისი უჩინარის ასოებით თავსებდა ბიულეტენს ბერლინის ამხანაგების შესახებ, ეს შემთხვევითი მოვლენა როდია. მუშათა პარტია შეურაცყოვად თვლის, რომ ენზე შეიჯდეს მის ერთგულმა მისთვის ტახტისადმი. უჩინარის საპროლეტარული არჩენების დროს ავსტრალიაში ა სტრალიის პრემიერმა ბიზისმა საარჩენიო სიტყვის დროს ამგვარი ცოლი დასწამა ავსტრალიის მუშათა პარტიას. უნდა წარმოიდგინოთ, როგორ აღმოთადენენ „მუშათა“ პარტიის ლიდერები, ერთმა მათგანმა—ტედორმა ა „ლრმა ამ მოვლენით გ მოაქვეყნა თავისი პასუხი ბრძოლის განცხადებაზე. „არაისო,“—სწერდა ტედორმა, —უშუალოდ არ აქვს ვისაცყვედღლის ჩვენ არალიბალიზმა. ჩვენ გავით ერთგულნი ავსტრალიის, ინგლისის და მისი ტახტის

რომელია მეფე და რომელია სოციალდემოკრატი? მამანამამანდ - ი-ი აყრიყეთ იყამანდ 'იყამანდ მმმე იყამანდ

თვალწინ ფიზილი და მომქმედ მუშათა კლასის ნებისყოფას, რომელიც გადართით მოითხოვს მივიღობანიანის დაცვას, ამირად კაპიტალისტური ექსპლუატაციისა და მსახების განადგურების საწყაროს დაუპირისპირეთ პროლეტარული თანამშრობის და ხალხთა ერთობის საწყაროს.

(საგანგებო ინტერნაც. სოც. კონგრესი ზაჰელში, 1912 წ.)

ასეთი იყო II ინტერნაციონალის კონგრესის დადგენილებები და მოვლენები 1914 წლის აგვისტოდან. სანამ ცხადებდნენ არ მისთობის თვის ბილდებში სიტყვის ცხადებდა საქმედ აქ გამოიჩინა, რომ ინტერნაციონალს არ შესწავლა ძალა ამ სერიოზული გამოცდის დასაქრად. კაპიტალიზმს „შევიღობანიან“ განვიარაგების პერიოდში შექმნილი მუშათა არისტოკრატის, პრუფ. და პარტული ბურჟუატიის, სოციალისტ-დემუკრატთა მრავალრიცხოვანი მასის კავშირი თავისი ქვეყნის ბურჟუაზიასთან მუშათა საერთაშორისო სოლიდარობის მოლოერი აღმინდა. გამოირკვა, რომ ოპორტუნისტები, რომლის გამოხატობაშიც არა იადგენდა ბერნსტეის რევიზიონიზმი, მხოლოდ გათრეულად დამარცხდა, სინამდვილეში ფ მთურ ინტერნაციონალის მიდურკავლებმა ფართო რიგების სოციალდემოკრატიისტიკისტი იყო და 1914 წ. მაგარი კატასტროფა გახდა საჭირო, რომ ამ ნიღბს ავაროებულ ბერნსტეინიზმს მისი ნამდვილი საზე გამოიშვანგებოლო. ყველაზე საზედფროს იყო რომ თანამშრომლებმა დადასტურებულ აღმინდნენ ისინიც, ვინც იმის წინა წლებში გააორობებდნენ ბერნსტეინიზმს ბერნსტეინიზმის სახით. (აუსტკი და სხვ.).

სად ეცალდა, როცა გერმანიული საპროლეტარული ენუტრებდნენ მათი მოკავშირეების—ბურჟუაზიის კონტრებს და განცხრობით ცხოვრებას.

„მზარეო კომუნაგენი ცეცხლით საშიში აღმონდა გერმანიის სოციალდემოკრატიულ ბილდებში, მათთვის, ვიდრე მოკავშირეები გერმანები, რომლებიც გასრესის უპირებდნენ მთელს გერმანიას.

„სოსხობილმა ძალამა“ ნოსემ (სეს სიაშიეთი უწოდებს თავი თავის თეთრთა) ცეცხლით და მახტობით გაიარა გერმანიის კიდით ცოდვებ და თეთრგვრილითა ბანდების დ მხარტების სისხლში ჩააღროთ პროლეტარიატის გათავებობა.

შემდეგ იმ დროცა მოკავშირეთა ქვეყნების სოციალისტებმა დასატრეს თავისი მუშათა—შეადგენეს იმპერიალისტებს გერმანიის გაძარცვის გეგმა, შეიღებნენ ნოსემ ექ „დაასრულა გერმანიის პროლეტარიატის დამშენება“,—მათ გადასწყვიტეს, რომ ამ შეუძლიათ დისჩენენ და კვლავ შემოსუქნენ საერთო მავებას: განაახლეს გაწყვეტილი კავშირი უფორიეთ ცოდვების დაიწყების საფუძველზე.

განაშლებული II ინტერნაციონალის, რასაც ვიკოლმობა, არამდურ საერთო არ აქვს ძველი, 1914 წლამდე არსებული მთურ ინტერნაციონალი—უკანაქმელი მუშათა მასებს მოყოლებდა იმპერიალიზმთან და კაპიტალიზმთან ბრძოლისად; განაშლებული მთურ ინტერნაციონალიც არ წარმოადგენს ლაბორატორიას, სადაც საერთაშორისო ოპორტუნისტების მოგვები ამხანაგებენ

როგორ ემსახურება მუშათა ინტერესებს რამზე მაკონსილი. (მარტენი) მის გვერდით ინგლისის პრინცი ფონ ვალეს.

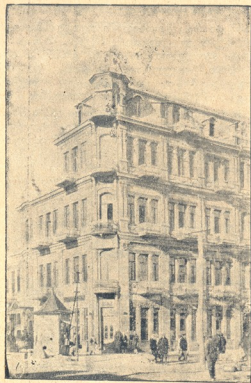
ჩვენ არა ერთხელ გვეყვანა შემხებლის წი დაგვეტყვიებთა. „მუშუბოცხლმა“ რომ მართლა „სამშენილია“.

ბილდებელი სოციალისტები დღით ხანია მომწოდებენ ვინდებულდ ამ თხოზებტი წლის განახლებობაში, რომელთაც განელო მსოფლიო ომის დაწყების მომენტთან, თითქმის არ მოსოციალისტთა „ბისი სოციალდემოკრატიის“ მინისტრის საპროლეტარული ერთგული სასმარებისათვის: მეფე მის უბრალო „ლოკალიზმის ორდენი“ (სეთი-მე ვილოდ მიოლა 12 „სოციალისტმა“ სენა-კვირმა). ამირიდან მას ვერც ერთი დემოკრატიული დასწამება არ უშუალოდ და ტახტის ერთგული არ არის: რომისმა მყრედებ ემება.

ამირად, არსებითად რომ მსოციალ, სოციალ-ოპორტუნისტებმა II ინტერნაციონალის 40 წ. თავი ეს არ უნდა იქცეს ნაყოფი. არამედ 15 წლის თავი, ის თაროლი, როცა მათ გადაეჭრით გასწყვიტეს კავშირი რევოლუციონერებ პარსულთან და გადაიქცნენ „აპორტიონისტის შაიკა“ (სეს უწოდებ ფრ. ენ გელსმა ფაბიანელმს, ინგლისელი ბურჟუაზიული სოციალისტების), ესეც ბოლშეის უბლებს გასამართავად.

სოხუმის ერთ ერთი აგარაკი

გლებთა სასახლე სოხუმში

დასასვენებელი სახლი

სართიქალის მერქვეთა არტელი. არტელის წვერები რომს სეპარატორში უშვებენ თბილისში გადმოსაგზავნად

ფოთი ნავთსადგურში—ტყვიბულის ქვანახშირის გადმოტვირთვა.

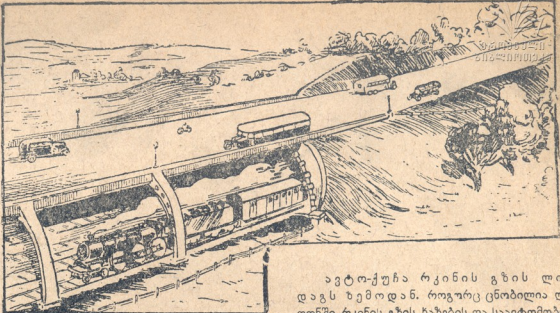
აჭალის წყალსადენი. მუშა, რომელიც წყაროს წყალს უშვებს თბილისისათვის

თბილისის ზოოპარკი, სადაც პირველად შევლმა მოიგო ორი ნეკრი

ინგლისის მთავრობის წევრნი ლორდი სენკეი—
ლორდ-კანელერი; ტამ შუუ—სამხედრო მი-
ნისტრი, კლეინს—შინაგან საქმეთა მინისტრი,
სიდნი ვებ—კოლონიების მინისტრი

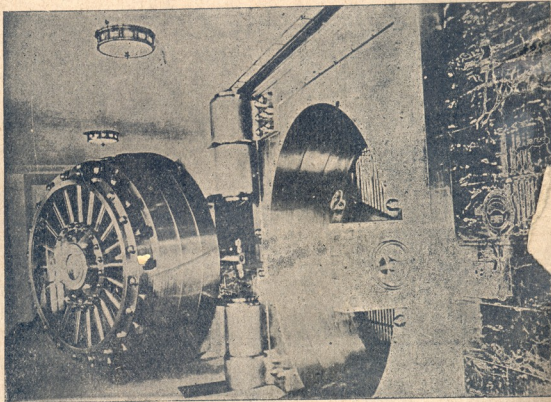

ავტოკუჭა რკინის გზის ლიან-
დაც ზემო დან. როგორც ცნობილია ლს-
დონში რკინის გზის ხაზების და საავტომობილო
გზების დიდი სიმრავლეა, რის გამოც უზრა-

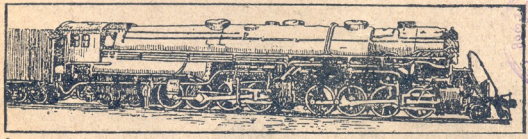
ადილი აქვს უზედურ შემთხვევებს. ამ გაჩერებებში ახალი პროექტის შედგენ-
რომელიც თავიდან იცილებს ამ საფრთხეს.
პროექტით რკინის გზის ლიანდაგი უნდა გადაინაწილოს ბეტონის საავტომობილო გზის
რომელიც შემდეგ კალაქ გაიღოს შეუფრთხედა არსებულ შოსებს.
ინგლისელ ინჟინერების ამ პროექტმა დიდი გამოიხადება ჰაოვა ამერიკულ პრესაში.
სურათზე პროექტით გათვალისწინებული საავტომობილო გზა.

მოსკოვის ერთერთი ეკლესია, სადაც იწყება
მეტრებამ-ფილიოსათვის კინო ფაბრიკა.

ჯერსი-სიტის ნაციონალურმა ბანკმა ამერიკაში სიესს გაუკეთა კარი,
რაც უზრუნველყოფს ყოველგვარ დაცემას გაცარცის მიზნით.
თვითელ კარი იწონის 96 ტონას. თვითელ კარს აქვს მრავალი ნახრებ-
ტი, საიდანაც გარეშე პირთა და ბოროტგაზრახველთა დაცემის დროს გამოდის
გაბურბული ორთქლი.

უდიდესი ორთქლმაგალი, ორთქლმავალთა მშენებლობის ტბენიკა წინ მიიწვს
გეგანტური ნახრები.
ამ რამოდენივე ხნის წინათ ამერიკაში ააგეს ორთქლმავალი—გეგანტი, რომელიც თა-
ვისი გრანდიოზულობით ჩრდილავს ყველა წინად აგებულ ორთქლმავლებს.

საქართველოში
საქართველოს
საქართველოში
საქართველოს

საქართველოს
საქართველოს უდრის 6,000 ცხ. ძალას, ბრ-
ბლების საერთო რიცხვი—22, სიგრძე ტყვინ-
49 მეტრის აღმებტ ბა. ორთქლმავალი იწონის
550 ტონას. ერთი საათის მუშაობაში იგი სწრაფ-
20 ტონა ხაზში, ე. ი. იმდენს, რაც საპროტა, რ-
გათობის ორი „საშუალო“ სიდიდის სახლი მთელ-
მთრის განმავლობაში.

სწორ გზაზე მას შეუძლია წაიყვანოს მატარებ-
სიგრძით 3 კილომეტრი.
სურათზე—ახლად აგებული ორთქლმავალი.